

EVANGELIČKA CRKVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

PROPOVIJEDI

Saša Sabol, svećenik CO Legrad

Ljubi bližnjega svoga

Biblijski stih: 1. Kor 13; Hvalospjev ljubavi

Poznavatelji Zakona okružili su Isusa i jedan od njih želeći ga uhvatiti u riječi, postavio je lukavo pitanje: „Učitelju, što moram činiti da dobijem život vječni“? (Lk 10,25). Isus ne pokazuje da je uočio zasjedu, nego odgovara jednostavnim riječima: „U Zakonu što piše?“ Kako čitaš?“ On odgovori: „Ljubi Gospodina Boga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom snagom svojom i svim umom svojim, i svoga bližnjega kao samoga sebe“. Pravo si odgovorio, reče mu Isus. „To čini i živjet ćeš“. Ali on neće priznati da je pobijeđen, nego prkosno postavlja odmah novo pitanje: „A tko je moj bližnji?“ Nato Isusu ispriповjedi jednu od svojih najljepših parabola: o Milosrdnom Samaritanu.

Jedan putnik, židovskog podrijetla, na putu u Jerihon, opljačkan i izranjen od razbojnika, stao je ležati na cesti. Pokraj njega prolazi židovski svećenik i levita, a nijedan mu nije priskočio u pomoć, nego ga obojica samo pogledali i pošli dalje. Napokon prođe onuda Samaritanac, iz naroda s kojima su Židovi stoljećima živjeli u neslozi. I taj Samaritanac, kad vidi na Zemlji ležati toga svoga krvnog neprijatelja, zaboravlja na vjekovne neslogu, osjeti samilost prema tom patniku. Tu svoju prisposobu Isus završava: „To čini i živjet ćeš“. Lako bi netko pomislio: neće li nas ljubav prema bližnjemu učiniti pretjerano osjetljivima, slabićima? Neće li ljubav oslabiti našu otpornu snagu, a to se ne slaže s današnjim vremenima, kada čovjek mora biti tvrd kao čelik? Ne trebamo se toga bojati. Jedan filozof modernist kaže „Ljubav je najviši oblik energije. Ljubav ne samo da ne uništava potrebnu snagu, nego ju oplemenjuje, uzdiže i produhovljuje. To nam dokazuje svojim životom naš Isus. To dokazuje i heroizam kršćanskih mučenika. Nijedan čovjek nije govorio s većom vlasti, s više hrabrosti i muževnosti nego Isus. On je učio kao onaj koji ima vlast. A ipak taj isti Isus propovijedao je svojim životom, pokazivao je i zahtijevao najveću ljubav. Treba imati snage, ali treba imati također i ljubavi. Tek onda se može živjeti dostojnim životom kršćanina.

Pogledajmo malo oko sebe da ustanovimo jesu li dosta 2000 godina da bi zapovijed ljubavi bila shvaćena i provedena u život? Ako pogledamo veliku bijedu i siromaštvo s kojim se mnogi moraju boriti, prisiljeni smo priznati da je današnje čovječanstvo još veoma daleko od toga da izvrši zapovijed ljubavi prema bližnjemu. Znademo da postoje milijuni i milijuni siromaha koji nemaju potrebnu koricu kruha. Zato moramo priznati da smo daleko od ispunjenja zapovijedi ljubavi prema bližnjemu, čak i čisto materijalnog gledišta. A što da kažemo, ako razmislimo na što nas sve obavezuje ta zapovijed u moralnom pogledu. Prije svega zapovijed ljubavi obvezuje nas na međusobno poštovanje i ljubavni saobraćaj. Kako se u tome vladamo? Možemo to objasniti jednom usporedbom: Ljetna je večer. Sjedimo u vrtu. Na ruku nam se iznenada spusti komarac. Ubode nas, ispija kapljicu naše krvi i ostavlja nam kapljicu svoga otrova. Osjećamo kako nas ruka peče. Tako rade komarci. Na žalost tako rade i mnogi ljudi i kršćani, u duhovnom pogledu sa svojim bližnjima. Govore ono što izaziva zavist, sumnju, srdžbu. Govore s izgledom lica za koje bi čovjek rekao da je najnevinije na svijetu. Ali oni uštrcavaju kapljice otrova u srce bližnjega, uvlače u svoj govor neko

ogovaranje ili nekakvo naklapanje, a zatim odlaze udaljujući se. A bližnje se ljuti, ogorčava, otrovni ubod zla jezika ga boli i peče. Da li je to kršćanstvo? Je li to ljubav prema bližnjemu? Tamo gdje se ljudi svađaju, onda sve molitve, svi pohodi u Crkvu, postovi, pričesti- ako se i poslije toga postaje u društvu nesnosan, zagrižljiv sa svima oko sebe, ako se i dalje vrijeđa čast bližnjega, ogorčava mu se život.

Predragi vjernici! Ako mi pripadamo mističnom tijelu Kristovu Crkvi pripadaju joj i drugi. Pripada joj i tvoj rođak, susjed, prijatelj, znanac s kojim godinama možda već ne govoriš. Eto, na što nas sve veže ljubav prema bližnjemu? A i to još nije ni izdaleka potpuno izvršenje zapovijedi prema bližnjemu. Jer ako smo braća u Kristu, onda smo i odgovorni jedni za druge. Kad je Bog bratoubojicu Kajina pitao gdje mu je brat Abel, on je drsko odgovorio: „Zar sam ja čuvar brata svoga?“ A ipak, svi smo mi čuvari brata svoga i sestre svoje, odgovorni jedni za druge. Godine 1936. u SAD-u krvnik poznatog njujorškog zatvora Sing Sing M.F. Darr, iznenada se, bez valjanog razloga zahvalio na svojoj službi i povukao se u jedan samostan s nakanom da postane redovnik. Krvnik, koji je postao redovnik, svakako nije svagdanji događaj. Taj Darr izvršio je više od 50 smrtnih osuda. Ne znamo kakav bi mogao biti uzrok te pronevjere koja se dogodila u njegovoj duši. Na pitanje novinara nije htio uopće odgovarati. Vjerojatno nećemo pogriješiti ako njegov slučaj protumačimo ovako: svaki put kada je morao izvršiti smrtnu kaznu nad svojim bližnjim, možda se u njegovoj duši, njegovoj savjesti, javljalo Kajinovo pitanje: „Nisam li i ja možda odgovaran za tog nesretnika? Nisam li i ja možda uzrok propasti toga mog brata? „ A ne samo on, nego i svi mi. Nije li možda uvijek netko odgovoran za svakog izgubljenog čovjeka? Možda su to roditelji, braća, prijatelji, znanci, odgojitelji- jer ga je njihov loš primjer strovalio u zlo, dok bi ga njihov dobar primjer bio potaknuo na dobro. Ako i u ovome pogledu ispitujemo ljubav prema bližnjemu, s užasom moramo ustvrditi da smo veoma daleko od istinske ljubavi prema bližnjemu. Jer se u naše doba upravo na bezbrojne načine griješi protiv ljubavi prema bližnjemu: lošim primjerima svake vrste, sablaznima koje kvare i ubijaju dušu. Razmislimo samo koliko naš Spasitelj mora trpjeti kad gleda tolike besmrtno duše kako srljaju u zlo? A sve su to duše za koje je Isus prolio svoju dragocjenu krv. Baš zbog toga velika je utjeha Isusu ako mu dajemo zadovoljštinu za bezbrojne sablazni i uvrede kojima ga žaloste lakoumni i zlobni ljudi.

Mjesec rujan 1997. godine bolno je odjeknuo u pravednim dušama ljudi. Svijet je ostao bez dvije velike svećenice ljubavi, koje su svaka na svoj način svjedočile o velikim djelima Kristove ljubavi. Naizgled kontradiktorne, a opet toliko slične, princeza Diana i Majka Tereza su potvrdile Božje pravilo da Bog prvenstveno gleda na srce. A upravo srca dviju dobrotvorki Isus je snažno zahvatio. I tako je svijet na koncu XX. stoljeća bio svjedokom jednog od najljepših a istodobno i nevjerojatnih prizora: uglađena princeza i sasvim obična izborana starica, ruku pod ruku, u pobjedi nad zlom i u osvajanju nepreglednih prostranstava siromaštva i bijede ovoga napaćenoga svijeta. Njih dvije su svim srcem prihvatile Isusove zapovijedi ljubavi. Nije ni čudo da su na oprostaj od princeze, a poslije i od Majke Tereze došli i neki stanovnici Harlema, zloglasne američke četvrti, gdje su se jednom zajedno našle Majka Tereza i Diana. Naime, njih dvije su se provukle kroz ljude iza osiguranja i umiješale se među promatrače te s njima popričale i rukovale se s mnogima. Zapanjeni policajci, navikli na grubost stanovnika te četvrti, nisu mogle doći k sebi od šoka. Jedan od njih je kasnije izjavio. „Bilo je to pravo čudo...zračile su nevjerojatnom dobrotom i blagošću koja se prenijela na sve oko njih. Kao da su se dva anđela spustila u Harlem. I dok je Majka Tereza karizmu svetice stekla asketskim ponašanjem i svjetonazorom, odricanjem od svjetovnog života, Dianin život je tekao sasvim drugačije. Princeza je unatoč svojem bogatstvu i grijesima zbog kojih se iskreno kajala naučila živjeti s teškoćama iskreno vjerujući u veliku Božju mudrost koju je u nekoliko rečenica sazeo francuski književnik Marcel Proust. On je

naime rekao kako sretan život pridonosi čovjekovu zdravlju, ali tek problemi, teškoće, muke i tragedije sasvim izgrađuju ljudsku dušu. I tako je ona sve do trenutka smrti u svakoj osobnoj tragediji otkrivala važne životne spoznaje i velika iskustva, a ona su poticala njezinu želju da pomogne onima kojima je teže nego njoj. I na kraju, ono što je željela, to je i postala-kraljicom srca običnih ljudi. Pokušajmo tako činiti i mi. Ne sudimo drugoga, da ne bi i sami bili osuđeni. Ljubimo bližnjega i riječima. Izbjegavajmo srdite, zlobne i neljubazne riječi. Ne predbacujemo vječno drugome njegove pogreške. Naprotiv govorimo dobro o drugome i s drugima. Imajmo prijateljsku, utješnu riječ za bijedne i potištene, a za grešnike molimo. Upamtimo lijepe riječi njemačkog biskupa Kepplera: „Daješ li novac, daj i ljubav k tome i daj to s ljubavlju. Ne možeš li dati novac, daj ljubav, daj dobru riječ, daj dobar savjet. Ne možeš li baš ništa dati, daj molitvu s ljubavlju i mnogo si dao. I nemojmo se plašiti koji put biti svijeća na vjetru u tom nastojanju, jer plamen svijeće se uvijek širi kao i Isusova ljubav, a i sam Isus kaže: „Što ste učinili jednome od najmanje braće, meni ste učinili. Amen!“

Bog nije tužibaba već suputnik i prijatelj

Biblijski stih: 1 Iv 2,17 : „A svijet sa svojom požudom prolazi, a tko vrši volju Božju ostaje zauvijek“

Sjećam se jedne prispodobe. Svećenik je imao šljivik. Šljive svake godine dobro rodile. Međutim, u njegovoj župi ima i mnogo djece. Ona su često upadala u šljivik i okoristila se obilnim urodom. Svećenik je dobar, a opet želi i svoj šljivik zaštititi. Ne želi neke drastične mjere. Smatra da je dovoljno tu pobožnu djecu upozoriti da je to grijeh. Stoga je u vrijeme sazrijevanja šljiva na prvoj šljivi izvjesio plakat s riječima: „Pazi, Bog sve vidi!“ Smatrao je da je time riješio svoj problem. Međutim, sutradan primijeti da su djeca opet bila u šljiviku. A plakat stoji. Ipak, na plakatu je jedno dijete nadopisalo riječi: „Ali, Bog nije tužibaba“. Kako je to duboko i teološki jasno izrazilo ovo dijete temeljnu istinu vjere! Bog je dobar i iz svoje dobrote sve gleda. Tada ga se ne moramo bojati!

Kako je lijepo vidjeti dijete kako pokušava učiniti prve korake. Uz njega su roditelji koji budno paze da ne padne, da mu se što ne dogodi. Okom ljubavi predviđaju svaki posrtaj i redovito su spremni prihvatiti dijete kada svojom nogom zapne. Divimo se tada i brižljivom pogledu roditelja koji prate svoje dijete. Brižno je i oko majke koja se nadvija nad bolesno dijete. Svojim pogledom ona redovito najprije otkriva simptome bolesti i prepoznaje svaku promjenu na licu i u ponašanju djeteta. Premda s pravom tražimo pomoć liječnika i njegove preglede, njihova gledanja u tajne ljudskog organizma, ipak nitko ne može nadmašiti temeljitost pogleda majke koja ljubi. Prijatelj također mnogo vidi na licu svoga prijatelja. Stečeno povjerenje kao da omogućuje dublji pogled u dušu drugoga. Nitko to ne smatra nasilnim zadiranjem u tajne drugoga, već radosnim zajedništvom povjerenja. Pogledom ljubavi može se otkriti zabrinutost i nemir, tjeskoba i strah. Pogledom ljubavi može se otkriti zabrinutost i nemir, tjeskoba i strah. Pogledom ljubavi primjećuje se radost i žalost. To su pogledi koji griju ovaj svijet, koji nas ohrabruju za život. Osjećamo da nismo sami. Takva prijatelja bismo rado i trajno imali uz sebe. Želimo njegovu blizinu i njegov pogled.

I Katekizam nas uči kako Bog sve vidi. On je sveznajući, ništa mu ne može promaći. Na žalost, to je katkada sročeno u samo jednu rečenicu: „Jedno oko uvijek gleda, sakriti mu se ništa ne da!“ U toj rečenici ima i stanovite prijetnje. Kao da je to upozorenje kako ne bismo činili zlo, jer Bog sve vidi. Budio se time određeni strah kako ne bismo pred Bogom ništa sagriješili, jer će nas Bog kazniti. Upravo je takova pomisao kriva. Počiva na krivoj slici o Bogu. Bog nije onaj koji kažnjava, nego onaj koji spašava. Temelj naše vjere počiva na istini da nam je Bog Otac, tj. da nam je roditelj. To znači da nas Bog istinski i očinski ljubi, prema tome, ne može biti istina kao da Bog na neki način jedva čeka da negdje pogriješimo, kako bi

nam rekao da je to vidio i kako bi nas kaznio. Nipošto! Bog kao Otac slika je dobrote i nježnosti. Ne moramo se bojati činjenice da Bog sve vidi. Poželimo hodati pred njegovim licem, zahvaćeni njegovim pogledom. To je kao majka koja bdije nad svojim djetetom ili pak pazi na njegove prve korake. To je pogled prijatelja koji je prijateljstvom uronio u dubine bližnjega i vidi sve što može čovjeka zabrinuti ili uznemiriti. To je pogled mira. Da, Bog nas uvijek gleda, sve vidi. Bog nas neprestano prati. Kamo sreće da i mi Boga u svemu vidimo, da ga neprestano primjećujemo. Bio bi tada život u ozračju uzajamne sreće i ljubavi. Radovali bismo se činjenici da nas netko tako dobar neprestano prati svojim pogledom. To je onda kao izložiti se suncu i njegovoj toplini.

Biblijska objava, židovska i kršćanska vjera, slažu se da je Bog suputnik na našem putu, i ujedno supatnik. To je središnja misao u Starom i Novom zavjetu. Jedino biblijska objava govori o Bogu koji se žalosti, kaje, ljubi, plače. Nespojivo je to s Bogom filozofa, ali ne i s biblijskim Bogom. Značajno je da su grčki prevoditelji redovito izričaje koji Boga prikazuju kao čovjeka zamjenjivali s nekim drugim pojmom (kao Božju ruku sa silom), ali su ostavljeni ove ljudske oznake, ljudski patos u Bogu. Rabinska predaja to lijepo tumači: „Može li se trgovati tako da se trgovac zajedno sa svojim robom proda?!“ A Bog govori Izraelu: „Prodao sam ti svoj zaklon, ali sam s njim i sebe prodao“. Ta predodžba Boga supatnika odgovara temeljnom zahtjevu čovjekova postojanja, koje svjetlo baca na ovo neshvatljivo, da radost i bol idu skupa. Čovjek se rađa s plačem, život mu je sada tihi i prigušeni, sada snažni i prodorni plač, te život završava sa suzom u oku. A ipak, život je radost i ljubav. Svaki čovjek pozna tjeskobu i zbunjenost. Ali dok vjernik kroz tu tjeskobu i bol doživljuje i osjeća jače prisutnost Boga, nevjernik kroz tu tjeskobu i bol doživljava samo praznu i jezivu jeku svojih krikova. Čovjekovu biću pripada da se otvori drugome. To znači proširiti svoje srce i prihvatiti drugoga. To znači i preuzeti njegove radosti ali nadasve i njegovo trpljenje. Do svoje istinske veličine dolazimo upravo u nesebičnom darivanju u ljubavi drugima i prihvaćajući druge. To darivanje uključuje i kušnje i križeve, patnje i uzdahe, tužbe i krikove koji se izdižu iz duša.

U našem je životu, čini se, ipak više prisutna bol i patnja. Stoga vapaj i prošnja u našem životu su nešto bitno kao i disanje. Biblijski čovjek ne podnosi Božju šutnju. Vjeruje da je Bog njegov suputnik. I zato vapi Gospodinu da ga poslušša. Da mu dadne odgovor na njegova bolna pitanja, da započne razgovor ljubavi s njime. U psalmima se ta molba često izdiže iz tjeskobna i bolna srca. Što je bol veća, to je zazivanje prodornije. Posebno kada se čini da Bog spava, kao da ne želi priskočiti u pomoć. I tada se čuju vapaji: „Probudi se! U pomoć priteci!, usliši Gospodine, moj vapaj!“ Ovakvi krikovi odgovaraju biblijskom liku Boga koji je ljubav i otkrivaju nam svu istinu o čovjeku. Biti čovjek znači postojati iz Boga, po Bogu i za Boga. To vjernik otkriva posebno u teškim i kriznim situacijama u životu. Svjestan je da ga Gospodin proniče svega i poznaje, znade kada sjedne i kada ustane, njemu su znani svi njegovi putovi, ne može se nigdje sakriti ispred njegova lica. Molitva postaje snažnija da ga povede vječnim putem. Često se čini da je Bog lsab prema zlu u svijetu. Posebno kada zlo poprima demonske razmjere. Potrebna je jaka vjera. Tada nas patnje preobražavaju, osjećamo kroz patnje i stradanja kako se otkriva Božja dobrotu, Božja ljubav. U toj tamnoj noći dolazimo do istinske i duboke religioznosti.

U patnjama i stradanjima Drugog svjetskog rata izgledalo je da se pakao otvorio i zemlja postala mjesto paklenih muka, posebno za Židove koji su završavali u koncentracijskim logorima, getima, umiranjima ili u bunkerima gladi i plinskim komorama. Ipak, pravovjerni Židov vidi u tim stradanjima iskušenje ljubavi, vjere, jedno čišćenje kroz koje zrači mesijanska snaga i zadovoljština. Otkriva sud zbog nevjere Židova, zbog njihove asimilacije u

dijaspori s poganima, zbog zaborava zemlje obećanja. Bolje bi bilo da umrem na putu nego da zaboravim zemlju Izrael. Nevjernik i agnostik ostaje nijem pred tim stradanjima. Zašto je to Bog dopustio? Kada postavite pitanje nevjerniku odgovara: „Ja smatram da je Bog ljudska izmišljotina, nemam što reći. Pitajte vjernika. I vjernik odgovara jasno. Svijet je potresla ispovijest vjere jednoga židova u Varšavskom getu. Uspio ju je ubaciti u jednu bocu i ugraditi u prozorski prag kuće u kojoj je pružao posljednji otpor:“Ponosan sam što sam Židov, jer biti Židov, stvar je gruba, strašna...u sadašnjem trenutku u svijetu se zbiva nešto užasno grozno. Ovo je vrijeme u kojem Svemogući okreće leđa onome koji ga moli. Bog je sakrio svoje lice svijetu i zato su ljudi dali oduška svojim divljim strastima. I više je nego naravno da prve žrtve ovih strasti koje vladaju svijetom budu upravo oni u kojima je ostalo živjeti božansko i čisto. Ne očekujem čudo, ne molim Boga da me spasi...Ti, o Moj Bože, kažeš da smo sagriješili. Da, sagriješili smo i dopuštam da zato trebamo biti kažnjeni...smrt više ne može čekati. Pisanje trebam završiti...sunce zalazi i ja ti zahvaljujem, moj Bože, jer ga više neću vidjeti kako izlazi na istoku...slijedio sam Boga i onda kada me je bacio daleko, vršio sam njegove zapovijedi i onda kada me je, kao nagradu za tu revnost udarao. Ljubio sam ga u svim momentima života. Ovo su posljednje riječi, moj strašni Bože. Nikada nećeš uspjeti da te zatajim. Ti si napravio sve samo da padnem u sumnju, ali ja umirem kao što sam i živio, s nepokolebljivom vjerom u tebe...poslušaj Izraele, vječan je Bog naš. Vječan. Jedan i Sam.“

Vjera je ljubav koja vjeruje; nada je ljubav koja čeka, strpljivost je ljubav koja pati. Bog je ne samo naš suputnik, nego i supatnik. U Iz 49,16 piše: „U dlanove sam te urezao“. Ne može nas zaboraviti i ostaviti. Amen.

2. Korizmena nedjelja: Samaritanka i uloga žene u Crkvi

Biblijski stih: Iv 4,6-42

Susret Isusa sa ženom Samaritankom nužno je gledati i u kontekstu ondašnjih društvenih odnosa i položaja žene u religioznom i društvenom životu. Uzeti ženu u krug svojih učenika nije bilo samo po sebi razumljiva stvar. Štoviše, uzimanjem žena među učenike Isus provocira svoje suvremenike. Učenice su bile nezamislive u židovskom rabinatu. Dapače, za sinagogalnu službu Božju bili su potrebni samo muškarci. Žena ne čita iz Tore. Ne sudjeluje u večeri Pashe. Molitva joj je bila uskraćena. Zapovijed subote nije bezuvjetno vrijedila za žene. Vjeronauk za žene nije bio sam po sebi razumljiva stvar. Kada Isus dopušta učenice, on želi olakšati položaj u društvu podčinjene žene i želi promicati obnovu njezina ljudskoga dostojanstva.

Zašto Samaritanka dolazi na zdenac baš u podne? To se pretežno objašnjava time da je ona kao poznata grešnica izbjegavala susrete s ostalim ženama. Najvjerojatnije je teško podnosila da se prstom poruge pokazuje na nju. I ona je imala svoje osobno dostojanstvo. I njoj su smetala šaputanja, ogovaranja i predbacivanja ostalih žena. Nije se htjela niti mogla pomiriti sa statusom otpisane žene. Razgovor na zdencu započinje Isus. On preuzima inicijativu. Žena je iznenađena i preneražena, jer se Isus, koji je Židov obraća njoj Samaritanki. Čuđenje je ženino opravdano, jer su u to vrijeme Židovi i Samaritanci bili u neprijateljskom odnosu. Nije bilo riječi o suživotu. Štoviše, među njima je dolazilo do krvavih sukoba. U prvome trenutku žena ne može shvatiti da se radi o iznimno novoj međuljudskoj situaciji. Slično kao i u susretu s Nikodemom, Isus izgovara riječ prožetu tajnom. To je riječ objave, koja odmah podiže razgovor na višu razinu. Isus se pobrinuo za majstorski prelazak „iz izvanjske situacije prema unutrašnjem susretu čovjeka s Objaviteljem.“ „Dar Božji“ je živa oda, koju On može dati,

koja nije zemaljsko-naravni dar, nego nebeski dar samoga Boga. Žena je, doduše, pogođena Isusovim riječima, ali ne razumije njihov duboki smisao. Ne uspijeva misaono i teološki slijediti Isusa. Isusov govor njoj zvuči paradoksalno. Ona i dalje misli samo na vodu u jakovljevom zdencu. Zbog toga u tom trenutku ona i ne prepoznaje Isusa kao onog koji dolazi odozgo, s neba, od Oca. Slično kao i u razgovoru s Nikodemom. Isus objašnjava da on misli na posve drugu vodu, koja utažuje svaku žeđu i to zauvijek. S tim u vezi može se postaviti pitanje: što Isus konkretno misli s tom slikom? Odgovor je-nema velike razlike misli li se na Duha Svetoga ili na božanski život, jer za Ivana je oboje najčvršće međusobno povezano.

Budući da Samaritanka slično kao i Nikodem ustraje na svojem nerazumijevanju Isusovih riječi, te moli magičnu vodu, Isus vodi razgovor dalje. Ne želi da susret propadne te postane besplodan za oba sugovornika. Stoga Isus, zapravo, moderira razgovor i okreće ga u smjeru koji donosi silan obrat kod žene. Rečenicom „idi i zovi svoga muža“, Isus pokazuje svoje znanje o njezinoj cjelokupnoj situaciji. Time Isus želi s jedne strane, susret učiniti dokraja iskrenim i poštenim, a s druge strane, želi ženu učiniti primamljivom za Objavu. Dakako, želi i to da kod žene dođe do radikalnog zaokreta u njezinom načinu života. Isusovo moderiranje razgovora žena ne prihvaća u potpunosti. Najprije izbjegava odgovor. Kako je Isus dosljedan i gotovo neumoljiv, on joj otkriva svoje duboko znanje o njezinu životu i životnom vladanju. Sigurno je da je razgovor za Samaritanku poprimio neželjeni tok. Tema je razgovora veoma mučna i nezahvalna. Stoga se ta mučna tema dalje ne razlaže, već se pretresa jedno specifično religiozno pitanje. Samaritanka u igru uvodi staro neriješeno sporno pitanje između Samaritanaca i Židova. To je pitanje o pravom mjestu klanjanja Bogu. Isus pritom unosi dva važna elementa za ispravno razumijevanje tematike. Ponajprije, ukazuje na budućnost u kojoj kulturna mjesta gube na svojem značenju. I drugo, pravo štovanje Boga počinje se ispunjavati sada s Isusom. K tomu Isus u nenadmašivoj gustoći i jezgrovitosti naziva pravim moljenjem ono u „Duhu i Istini“! Žena opet ne razumije Isusovu objaviteljsku riječ, jer gleda u budućnost i očekuje Mesiju, koji prema njezinu shvaćanju tek treba doći. Isus, naprotiv, govori o sadašnjosti. Vidjevši, međutim, da žena ima religioznu težnju, da je zapravo pozitivno otvorena prema Mesiji, Isus se svojim objaviteljskim riječima „Ja sam“ objavljuje ženi kao Mesija o kojem ona govori i kojeg očekuje. Time se u razgovoru dostiže vrhunac budući da Isus želi ženu kao člana i predstavnika samaritanskog naroda voditi prema vjeri u njega koji je mesija. U jednom susretu Isus postiže kod žene ono što će drugima trebati mjeseci i godine, a to je prihvatiti Isusa kao Spasitelja svijeta.

U cijelom tom događaju zanimljivo je i ponašanje Isusovih učenika. Oni su začuđeni nad Isusovim ponašanjem. Ne usuđuju ga tražiti ni razjašnjenje niti se usuđuju kritizirati Učiteljev postupak, premda ga nisu mogli shvatiti. Štoviše, oni razmišljaju o cijelom susretu i traže razloge Isusove motivacije za razgovor sa ženom Samaritankom. Za učenike to je nov doživljaj, koji oni prihvaćaju s izuzetnim strahopoštovanjem i povjerenjem, koji još više potenciraju tajnu Onoga koji se objavljuje. Žena žuri drugima, ovdje svojim sunarodnjacima, priopćiti stvarnost onoga što se dogodilo. Istodobno u njoj se javila želja da se ponovno vrati mesiji, tom čudesnom čovjeku kojega ona sada susreće sa strahopoštovanjem. Njezina vijest nije neučinkovita. Naprotiv, kod sugrađana nailazi na pozitivnu reakciju, jer sada Samaritanci krenuše prema Jakovljevu zdencu želeći osobno upoznati Mesiju, odnosno Spasitelja svijeta. Mnogi Samaritanci povjerovali su u Isusa već na temelju ženina svjedočanstva. Tako je žena grešnica postala ženom vjerovjesnicom. Ona je samo posrednica do Isusa. Osoba, dakle, koja provocira i omogućuje kontakt s Učiteljem. Jasan i trajan odgovor u vjeri mogu naći samo oni koji se odlučuju za zajednički susret i zajedništvo s Isusom. Sve to govori koje su kristološke, ekleziološke i osobne posljedice vjere za današnjega kršćanina.

Kažimo sada nešto o položaju žena u današnjem suvremenom društvu a gledano kroz prizmu kršćanske Objave i nauke. Muškarac često nosi dužnosti javnog života. Fizički je snažniji, a znamo da se fizička snaga može upotrijebiti i na dobro i na zlo. Mnoge žene osjete to kao zlo u braku i u obitelji. Nasilja, ratovi, ubijanja, masakri, terorizmi i fundamentalizmi ipak su plod muškarca. U takvom se društvu žena osjeća ugroženom, često poniženom, drugotnom i nepravedno zapostavljenom. Ona katkad nije u moći izreći svoje želje, ostvariti svoje čežnje, obraniti se od nasilja i terora. Žena je obično zbog rađanja i odgoja djeteta vezana za dom i samo povremeno sudjeluje u javnom životu, a taj javni život joj kao majci ne daje priznanje, nego danas u sirovom modelu tzv. liberalnog kapitalizma koji sa liberalizmom nema nikakve veze. Nije niti čudno da su većina posjetitelja Crkvi i ostalih duhovnih događanja upravo žene i sa luteranskog stajališta možemo pozdraviti i konačno zaređenje žena za biskupa u našoj crkvi u švedskoj i Episkopalnoj crkvi u Americi. Tako nam je baš na navedenom primjeru Samaritanke Isus poručio koja je vjera bila te žene i kako je ona poput mnogih drugih žena shvatila istinsku Božju poruku: "Obratite se, jer kraljevstvo Božje je pred vratima". Na neki način, možemo reći da je Samaritanka Ivan Krstitelj u ženskom izdanju. Zato trebamo podržavati sve susrete naših kršćanski sestara (Ekumenski forum žena, Doručak za žene, Diakonia... i sve ostale konferencije koje rade na uklanjanju nepravde koje su stvorene prema ljepšem spolu dobrodošle i dragocjene. No, svako pretjerivanje u tome smjeru donosi samo novo zarobljavanje žene. Kad se u suvremenom radikalnom feminizmu govori da treba izjednačiti spolove a da se pri tome izgubi osnovna crta ženstvenosti to nije po Božjem planu ni želji. Jer, nijedna žena ne može biti sretna ako počinje gubiti svoju ženstvenost. Ta ženstvenost se dakako ne očituje samo u odabiru lijepe odjeće, nanošenju odgovarajuće šminke i pronalaženju odgovarajuće boje za kosu, nego se izvorna ženstvenost s kršćanskog luteranskog stajališta očituje u spremnosti naviještanja Radosne vijesti na suptilan i emotivan način. Neka zato naše sestre vodi i čuva Isusova ruka kao što je vodila Samaritanku, Isusovu majku, Mariju Magdalenu, Esteru, Juditu i neka sve nađu mjesto u velikom Božjem vinogradu i u svom osobnom životu. Amen

Bogojavljenje u našem životu

Biblijski stih: Mt 2,1-12

Molitva: Bože, koji si na današnji dan po zvijezdi prethodnici narodima objavio svoga Jedinorođenca vodi i nas tom vjerom tako da se u našem životu osjeti tvoja prisutnost te nas odvedeš do gledanja tvoje uzvišene krasote. Amen!

Blagdan Bogojavljenja veliki je kršćanski blagdan. On nam pred oči duše donosi sliku triju mudraca koji traže Spasitelja. Njihovu žurbu, njihov naporan put, čudnovatu zvijezdu koja ih je pratila, susret s Herodom u Jeruzalemu i konačno čast da su našli Majku i dijete i darivali ga darovima svojih zemalja.

Sve se to niže pred našim očima i sve nam to izaziva u duši razne osjećaje. I divljenje nad njihovom spremnošću i ushit nad njihovom vjernošću, i radost jer su našli onoga za kojim su žudili i koga su tražili. Ali sve te slike, svi ti osjećaji ipak ne umanjuju i ne smiju umanjiti ono što je sadržano u samom nazivu-Bogojavljenje. Bog se na današnji dan javio mnogima, svima. Javljao se on u Starom zavjetu i prvim ljudima i praocu Abrahamu i vodi Mojsiju i tolikim ljudima, ali sve je to ipak bilo ograničeno na jedan narod i na jednu zemlju. U Božićnoj noći javio se po pastirima ubogima i siromašnima svoga naroda i svijeta uopće, a na današnji dan javio se svima. Svim rasama, svim plemenima, narodima, dobrima, staležima, svima onima koji su po duši slika i prilika Očeva, koji ga mogu svojim razumom makar

nekako shvatiti i svojim srcem makar nesavršeno ljubiti. Ako je u dan stvaranja prvoga čovjeka Otac u Adamu i po njemu zagrlio sve ljude kao svoju djecu, na Bogojavljenje se, kao direktni nastavak Božićne noći, Sin Božji javio svim ljudima, pozvao k sebi sve ljude, zagrlio sve sinove i kćeri ove zemlje. Sve one koji su po tijelu i duši, po krvi i naravi njegova braća i sestre, koji su po njemu, Očevu prvijencu, tako blizu da Otac ne može gledati u njega a da ne vidi i nas, i ne može ljubiti njega, a da u njemu, po njemu i radi njega ne ljubi i nas. Jer, Krist Gospodin pozvao je na Bogojavljenje sve da prihvate milost i dar vjere, da prihvate milost i dar njegove blizine, svjetlo i toplinu njegove ljubavi. Otkrio se svima! Objavio se svima! Na Bogojavljenje se Bog objavio i nama. Svakome od nas. Istina, nas još nije bilo, stoljeća su morala proći da mi uđemo u život, ali na Bogojavljenje zaključeno je da i mi budemo u skupu, u krugu onih kojima će se Bog objaviti, koji će primiti milost vjere i dar Božje blizine i naše ljubavi. I sve što smo u životu u tom pravcu primili i dobili smo je bogojavljenjski dar, samo je čudesni nastavak i čudesno zbivanje prvoga Bogojavljenja. Prođimo stranice, godine, tijek svoga života. Koliko puta nam se na tim stranicama, u tim godinama i u tom većem ili manjem tijeku vremena Bog objavio. U ljepoti prirode objavljivao nam je svoju ljepotu. Kako nam je otkrivao svoju dobrotu u dječjem oku koje nas je gledalo bezazleno i priprosto, u blagoj riječi koja je padala kao melem na naše jade, u prijateljskoj vezi, po kojoj nas je On zvao i radovao nam se. Kako nam se objavljivao u svim dobrima koja smo sretali na svom životnom putu; u radosti koja nas je pratila u mnogim časovima naše ovozemaljske putanje. A kako nam se objavljivao u križevima, patnjama i bolovima koji su nas čistili od nas samih; u siromaštvu i neimaštini koji su nas liječili od prilijepljenosti na mnogo toga nepotrebna; u gubicima koji su nas oslobađali od privezanosti i sebičnosti. Kako nam je govorio i kako nam se objavljuje po divnim primjerima kršćanskog života oko nas, po djevičanskim dušama, po mučeničkim i herojskim likovima.

Ali pustimo sad vanjske stvari i objavljivanje Božje preko njih. Mogli bismo ih nizati svatko od nas cijelu vječnost. Pogledajmo radije u dubine svoje duše, u one najintimnije unutarnje stranice naše, da vidimo kako se njima Bog objavljivao, kako je na njima svoje Lice i svoju ruku otkrivao i kakvi su ti unutarnji bogojavljenjski darovi. O tim stranicama bi mogao tek svatko sam govoriti. Ali sigurno je da su poneke stranice ipak iste, ili bar vrlo blizu. Koliko nam se puta Bog u duši otkrivao i objavljivao! I radost i bolove je upotrijebio za svoju objavu. I sretne dane i dane plača i suza. I časove mira i časove uzburkanosti. I časove velikih uspona ali i časove velikih padova. Sve situacije, sve događaje, sve vrijeme, sve okolnosti, sva unutarnja stanja duše upotrijebio je On da nam se objavi, da nam se bolje otkrije. Objavljivao nam se u molitvi i dao nam da ga bolje upoznamo, da ga jasnije vidimo. Objavljivao nam se kad smo se služili sakramentima koje je samo on mogao izmisliti. Objavljivao nam se u šutnji i sabranosti jer je to trenutak u koji On rado i mnogo govori. Objavljivao nam se kad nam je dao svjetlo u kojemu su nam vjerske istine bile tako jasne. I onda nam se objavljivao kad nas je upoznavao s našim slabostima, kad nam je otkrivao naše pogreške, kad nas je vukao u vlastite, ali još nepoznate bezdane naše duše. I onda kad nam je pokazivao ružne strane našega temperamenta, krive izrasline naše naravi, naslijeđena svojstva s kojima se moramo uhvatiti u koštac. Sve, sve je upotrijebio za naše dobro. Sve je upotrijebio da bude trajno bogojavljenje našoj duši. Jednom je govorio tiho, jednom glasno. Jednom nam je poslao zvijezdu da rasvjetljuje put duše naše, a jednom nas je ostavio da tapkamo u mraku. Ali, sve je bilo za naše dobro i sve je u mome, tvome i svačijem životu bilo veliko bogojavljenje. Samo ako smo ispravno gledali! I ako smo htjeli da Gospodina u njegovoj bogojavljenjskoj ulozi vidimo. Jedno svakako moramo od triju mudraca u ovaj dan naučiti. Kako oni vjerno Gospodina traže! S kojom ustrajnošću! S kojom hrabrošću! S kojom vjernošću! On ih je pozvao i oni idu naprijed. Ne plaši ih duljina puta, nepoznate zapreke, težina zime, nije ih smutilo što nitko ne zna tajnu koja je njima povjerena, što i Herod sumnja u nju i što ih ne

prima ljubazno kao i svoje drugove. Ne, oni su gledali zvijezdu, njih vodi zvijezda i oni idu. Vjerno idu! Ali im je vjernost nagrađena jer su gledali Onoga, pred čijim sjajem i veličinom sve pada u prah. A mi! Jesmo li mi tako vjerni Božjem pozivu? Božjemu glasu koji smo toliko puta čuli? Zvijezdi koju je Bog stavio i pred naš životni put? Ne zaboravimo da samo se vjernima Bog objavljuje i otkriva svoje tajne i samo oni mogu gledati njegovo lice.

Bogojavljenje! Blagdan u koji se Bog svima objavio! U koji se svima pokazao! U koji se svima otkrio. I dao da gledamo u njega kao prava djeca njegova! Ali to gledanje u njega ovdje na zemlji jest gledanje u magli, jest gledanje po vjeri, nejasno i nepotpuno. I ne može nas zadovoljiti. I zato smo danas molili u liturgiji da budemo privedeni da gledanja krasote visosti Božje. Do gledanja potpune krasote njegove. To će biti u nebu, u kome neće više trebati Bogojavljenja, u kojemu nam se neće trebati Bog javljati jer ćemo ga gledati licem u lice i posjedovati kao što on sada nas posjeduje. I tako će biti kroz vjekove! Tamo Bogojavljenje prelazi u gledanje, traganje za Bogom u posjedovanje, a čežnja za Bogom u pravu ljubav.

4. vazmena nedjelja

Biblijski stih: Iv 10,11-18

Molitva: „Ovce moje slušaju glas moj; ja ih poznajem, i one idu za mnom...! Ove riječi Isusove iz današnjeg svetog evanđelja upravljene su i svima nama. Svi smo mi ovce Kristove koje bi trebale slušati njegov glas i ići za njim. Prvi put smo postali ovce Kristove sakramentu svetog Krštenja. Ako smo kasnije opet zalutali s pravoga puta na put grijeha, ponovno smo postali ovce Kristove u pomirenju pred križem.

Na današnju nedjelju Dobrog Pastira zahvalimo Isusu što nas je primio među svoje ovce, među svoje vjernike, što nas je primio u svoj ovčinjak, u svoju Crkvu, po sakramentu svetog krštenja. Označeni smo krvlju Kristovom kao ovce njegovog stada, ubrojani smo u broj njegovih izabranih. Dok još danas ima tisuće i milijarde ljudi koji lutaju kao zalutale ovce tamom i zabludom vjerskog neznanja. Nakon pomirenja sa Isusom, osobito u sakramentu euharistije, uvijek se ponovno možemo vratiti Dobrom Pastiru naših duša i opet postajemo Ovce Kristove. Zato ako po nesreći padnemo u grijeh, ne dajmo da nas dobri Pastir uzalud zove. Pustimo neka nas uzme na svoja ramena i ponese u svoj ovčinjak. On ne odbija zalutalu ovcu, nego je opet rado pribraja svome stadu. Dobri Pastir vodi nas na zelenu livadu, na vrelo okrepe gdje jača naše duše. Bilo je pastira koji su uz pogibao vlastitog života navalili među vukove, da spase svoje ovce. Bilo je majki koje su izložile svoj život za spas svoga djeteta. Ali nikad se nije čulo da je koji pastir svoje ovce, ili koja majka svoje dijete hranila vlastitim tijelom. Ali ono što nije učinio i ne može učiniti nijedan čovjek, to čini Isus.

Uz zahvalnost što smo ovce Kristove, nastojimo i ostati uvijek kao dobre ovce njegove. Zato se klonimo grešnih putova. Znademo gdje vreba opasnost. Bježimo od onoga mjesta ili one osobe. Spalimo onu knjigu ili sliku...da ne pođemo opet zlim putem. A nadasve čuvajmo se zlih pastira! To su oni koji nas žele rastaviti od Isusa. Oni nam govore da nam donose sreću i istinu ali su gladni licemjeri i varalice. Jao nama, ako ih poslušamo. A možemo ih i po tome upoznati, ako se pitamo što nam daju, što žrtvuju za nas takvi zli pastiri. Jer dobri pastir, Isus naš, dao je za nas život svoj. A veće ljubavi nema, nego li dati život za ovce svoje.

Jedna mlada žena bila je vrlo nesretna sa svojim mužem. Zlo društvo odvelo je njezina muža zlim putem. Nije mario niti za Boga niti za vjeru. Zapio bi zasluženi novac, a žena i djeca su gladovali, a kad bi pijan došao kući, tukao je svoju ženu. Žena više nije mogla podnositi takav život, dolazila joj je misao na samoubojstvo. Jednog dana, dok je veoma žalosna, pomisli da

bi se mogla malo rastresti, te pretražiti stare knjige koje su bile na tavanu. I nađe u jednoj staroj pjesmarici jednu cedulju. Na njoj je napisala njezina davno umrla baka sljedeće: „Kad se osjećaš nesretnim ili si srdit, tada pođi pred križ, gledaj na njega pažljivo 3 minute i zatim izmoli pred križem jedan Oče naš i naći ćeš mir. Meni je to savjetovala moja vikarica. Iskušala sam ovo sredstvo kroz 30 godina i ono mi je pomoglo. „. Vjerojatno je to stara baka napisala za svoju kćerku. No, mladoj ženi bile su ove riječi kao opomena Božja. Pokušala je to sredstvo i našla je mir. A molitva i strpljivost njezina postigla je konačno da je i muž opet našao pravi put i bili su oboje sretni.

No, katkada se i s pravom pitamo može li nam ta evanđeoska prisudba biti od neke koristi danas, kad slika pastira koji čuva svoje stado po obroncima zelenih pašnjaka postoji još samo kao neki idiličan san koji bi mogao poslužiti kao poželjna ekološka reklama? Znali smo se susretati sa slikom ovaca susreli u negativnoj konotaciji prema bivšoj premijerki. Ovce smo susreli u ponovno nam prikazanoj seriji sa naše podravske ravnice, „Gruntovčani.“ U jednom nastavku te serije uzbudilo se cijelo selo zbog štete koju su ovce počinile ili mogle počinuti po malim seoskim posjedima. Nekoliko je seoskih uglednika vještom manipulacijom i pastira i seljaka iskoristilo cijeli slučaj. Kompromisnim je dogovorom par ovaca završio na tobože upriličenoj gozbi kojom se željelo stišati oštećene nezadovoljnike i tako prekinuti prepirke. Ispalo je da su zapravo i ovce i oštećeni seljaci žrtve manipulacije i nepravde lukavih pojedinaca. Ovca kao nejak, plemenita i umiljata životinja čak ni kao metafora ne nailazi u našem načinu mišljenja i izražavanja na neki simpatičan pothvat. Često ćemo tako čuti podrugljivo dobacivanje „ovco jedna“, a da i ne spominjemo druge još banalnije dosjetke. Nisam siguran da ljudi baš precizno znaju što žele kazati takvom uporabom ovog runom obrasla Božjeg stvorenja. Čini se da se takvim epitetima-barem podsvjesno-želi prijekorno ukazati na nečiju nesamostalnost, ovisnost o drugome, na nedostatak osobnog mišljenja i suda o nekoj stvari. Kako god bilo, čovjek današnjice jednostavno s prezirom odbacuje ulogu ovce. Odbacuje ono što on u stvari jest u cijelosti. Jer, kako inače shvatiti sve ono mnoštvo najrazličitijih manipulacija u koje smo uvučeni, a da toga nismo ni svjesni. Puštamo da nas kao slijepce vode različiti izumitelji uzoraka blagostanja i ponašanja. Nude nam ideale i ostvarenje napretka. Bez provjere i prosuđivanja kaskamo za različitim lažnim pastirima koji nas zovu da im vjerujemo i da ih slijedimo. A mi iz bojazni da ne izgubimo korak za primamljivim ponudama sretnijeg življenja srljamo za obećanjima. Različitim sredstvima oglašavanja prave se reklame koje nas zarobljuju. Sve nam se to čini normalnim. U našem svijetu gdje prevladava logika potražnje i potrošnje, političkog i gospodarskog prestiža, sve veću važnost imaju različiti lobiji koji propagandnim mašinerijama žele privući ljude da ih slušaju i idu za njima. U mnoštvu reklamnih ponuda na području ishrane, odijevanja, čuvanja zdravlja i drugih svakodnevnih potreba slijedimo ono što nam drugi nude i čemu nas drugi uče. Ukratko, ima mnogo više ovčjeg u našem ponašanju nego što bismo to mi uopće i mislili.

U takvom mentalnom stanju nije naodmet zaviriti u biblijsko razmišljanje o metafori stada i pastira. Biblijska slika pastira duboko je ukorijenjena u iskustvu pastirske civilizacije izraelskog naroda. Pastir je u tom iskustvu podobno vođa i drug, čovjek kadar obraniti svoje stado protiv divljih zvijeri, ali i obazriv prema svakoj ovci. Miluje ovu ili onu, nosi je na rukama, zabrinuto i neumorno traži izgublenu dok je ne nađe. Njegov se autoritet temelji na odanosti i ljubavi. S druge strane, na starom Istoku, u Babiloniji i Asiriji, kraljevi se rado smatraju pastirima kojima je božanstvo povjerilo službu okupljanja i brige za svoj narod. Suprotno onome što bi se moglo pomisliti, u Starom zavjetu Jahve Bog gotovo nikad ne nosi naslov pastira. Češće se doduše spominje Božja brižnost prema narodu uspoređena sa slikom pastira, ali sam naslov pridržan je Onomu koji tek ima doći. Tek u Novom zavjetu Isus za sebe jasno kaže da je Pastir i to Dobri pastir. Ne treba zaboraviti da je Isusov govor o dobrom

pastiru u Ivanovu evanđelju izrečen u polemičkom ambijentu. Lik istinskog pastira ocrtan je u jasnom i svjesnom kontrastu s likom najamnika. Osnovna razlika među njima jest pristup čuvanju ovaca. Jedan i drugi čuvaju, samo što pastir ne napušta svoje ovce u slučaju opasnosti nego ih brani pred nedaćama, dok najamnik u stvari čuva sebe i vidi samo sebe. Zato i bježi od ovaca kad su napadnute. Luther je jednom na sebi svojstven način protumačio ovu prisposobu: „Nije lako, veli, razlikovati pastira od najamnika sve dok ne nadode opasnost. Naime, dok vlada mir, i pastir i najamnik paze na stado. Tek kada se približi opasnost, postaje jasno kako tko vrši svoj posao. Vuk koji grabi sve ovce predstavlja zlikovca i razbojnika koji ustaje na kršćane. Prividni pastir, koji to u stvari nije, napušta u tom času ovce i bježi. Budući da se boji za sebe, nema hrabrosti suprotstaviti se nepravednim nasrtajima. On bježi ne tako što bi napuštao mjesto, nego tako što ne priskače u pomoć vjernicima koji tu pomoć od njega očekuju. Bježi tako što ne podiže svoj glas protiv očite nepravde; bježi time što se zatvara u potpunu izolaciju.“ Isus nas u stvari poziva na otkrivanje interpersonalnih odnosa u našem ponašanju, prepoznavanju čovjeka pokraj sebe. Preduvjet tih odnosa sastoji se u uzajamnom poznavanju. On kao Dobri Pastir svoje ovce poznaje, zove ih imenom, pred njima ide, ali i one poznaju njega, idu za njim, jer poznaju njegov glas. Budući da je Isus izgovorio tu prisposobu aludirajući na ponašanje religioznih i društvenih vođa svog naroda, on ukazuje i na pravo podrijetlo istinskog ljudskog ponašanja. Međuljudski personalni odnos ima svoje izvorište u samom uzajamnom odnosu Isusa sa njegovim Ocem. Još više, teološki razmišljajući, otkrivamo u tim Isusovim riječima i samu bit Božju i Božjih odnosa. Božji je život u uzajamnim odnošajima poznavanja Oca i Sina. Bog prema tome nije neko samostojno i bezbrižno jedno, nego zajedništvo uzajamnog poznavanja i darivanja. Ulog za istinitost tih odnosa jest sam život koji Isus u punoj slobodi polaže za drugoga, za čovjeka.

Možemo pretpostaviti da se taj evanđeoski tekst Ivanova evanđelja, osim što je kritički imao pred očima židovske religiozne vođe u prvotnoj Crkvi, tiče i svih onih koji vlastite profesionalne, društvene i obiteljske odgovornosti žrtvuju ambiciji i pohlepi za vlašću. Zato se nužno i nameće pitanje jesmo li spremni kao roditelji, odgojitelji, voditelji, darovati svoju sposobnost, vrijeme, pa i sam život za one koji su nam povjereni na životnom putu. Moći potvrdno odgovoriti na to pitanje znači biti ovca Dobrog pastira. Biti pak takva Ovca nije poniženje niti manipulacija, već posvemašnji obrat vrijednosti i ponašanja u našoj mentalnoj strukturi i u uzajamnim ljudskim odnosima. Ti se odnosi grade na čvrstoj vrijednosnoj osnovi prema kojoj istinska veličina čovjekova neće biti u tome da drugi služe nama i da nas uzdržavaju, nego da i mi njima služimo. Tko prihvati takav obrat razmišljanja u svom ponašanju, znat će pretpostaviti čovjeka bilo kakvoj i bilo čijoj ideologiji ili profitu. Neće nikad gubiti iz vida da je čovjek najveća vrijednost koja se nikakvim interesom ne može zamijeniti. Nevolja je što se takvi vrijednosni obrati veoma teško probijaju u konkretnom životu, a sve je to onda na štetu i po zdravlje čovjeka i sredine u kojoj živi. Moja dobra prijateljica, bivša ministrica okoliša je znala govoriti da u suvremenoj ekološkoj krizi sve se jasnije uviđa kako problem zagađenja čovjekova okoliša ima svoje izvorište u krizi interpersonalnih odnosa među ljudima. Pomamnom i mahnitom najamničkom ponašanju koje se vodi logikom osobnog profita i egoističkog postupanja, iskorištavanjem drugoga i prirode oko sebe samo za vlastitu dobit, evanđeoska stranica koju smo danas čuli nudi interpersonalnu ekologiju ponašanja. Uskrsnuli Gospodin Isus umjesto egoističke isključivosti nudi nam ja-ti odnos kao paradigmu ponašanja. Želi u tu ekologiju darivanja sebe uključiti sve ljude. Univerzalnim pozivom obraća se i onima koji nisu u njegovu ovčinjaku, uvjeren da će i oni čuti njegov glas. Svima koji još nisu spoznali da ljudski život vrijedi onoliko koliko postaje sebedarno služenje drugome, upravljen je jednak poziv na zajedništvo. Na nama je da prosudimo ima li razlike između toga evanđeoskog poziva i mnoštva ponuda kojima nas a

različiti pastiri i vođe zovu da za njima idemo. Želim svima nama da se prepoznamo u Isusovoj interpersonalnoj uskrsnoj ekologiji. Amen.

Bijela nedjelja, druga vazmena nedjelja

Biblijski stih: Iv 20;19-31

Epizodu s Tomom apostolom kako klečeći svojom rukom dodiruje rane Uskrsnuloga, nadahnutu evanđeoskim odlomkom koji smo čuli, nailazimo na mnogim slikarskim platnima svjetskih galerija. Ideja Tome kao personifikacije skeptika, kojeg Krist baca na koljena u trenutku kada mu pokazuje svoj probodeni bok da bi se uvjerio u stvarnost njegove uskrsne pojave, do te je mjere utjecala na apologetske interpretacije kršćanstva da je ušla u svojevrstni kulturni image zapadne civilizacije kroz prigovorni izraz „nevjerni Toma“. Tu sliku apostola koji veoma realistički i racionalno slijedi svog učitelja nadopunjuju i dvije primjedbe Tomine koje donosi isti evanđelist Ivan. Jedna se odnosi na odlučnost slijediti Krista kad ovaj najavljuje svoju smrt: „Idemo i mi umrijeti s njime“, a druga na traženje objašnjenja puta o kojem Isus govori svojim učenicima pred svoj odlazak: „Gospodine, ne znamo kamo odlaziš. Kako onda možemo put znati?“ Taj prizor susreta Tome s Uskrsnulim veoma je vješto korišten u propovjedničkoj praksi za apologetsko dokazivanje uskrsne stvarnosti. Dakako da je to simplicitičko gledanje na zgodu s Tomom i daleko je od stvarne poruke koju je Ivan evanđelist želio uputiti svom čitateljstvu. Nevjernost apostola Tome apsolutno nije Isusu ili evanđelistu poslužila kao zgodna na nepobitan način utvrdi stvarnost uskrsnuća. Istinsku poruku valja tražiti u suprotnom smjeru. Pripovijest želi pokazati kako je potpuno beskorisno traženje bilo kakvog apodiktičkog dokaza na tom polju. Prigovor upućen apostolu Tomi znakovit je poziv na razmišljanje o jasnom razlikovanju između dokaza i znaka. Vjera se rađa iz znaka i nije nikakav plod dokaza koji bi obvezivao. Tu i počiva razlika između vjere i znanosti. Znanost i tehnika na apsolutan način traže dokaz. Za njih znak nema nikakve težine. Proizvodnja, kompetencija, zdravlje, trgovački odnosi, čak i odgovornost, sve to podliježe dokazivanju preko iskustvene provjere. U tom smislu apostol Toma mogao bi predstavljati davnog preteču modernog racionalističkog duha. Za Ivana vjera otklanja želju da se dokazuje. Ona može nastati jedino na temelju slobodnog prijanjanja uz znakove koji nam se pružaju. U svojim poslanicama on je to poimanje vjere prorekao u govor o bratskoj ljubavi koja postaje prepoznatljiv znak čovjekove vjere s Bogom: „Ako ljubimo jedni druge, Bog ostaje u nama“. Stoga je važnost odgoja za odgovornu slobodu i za život kao zajedništvo s Kristom neizmjenivo važna. Nužno se trebaju povezivati horizontala i vertikala, odnosno mistika i aktivno zalaganje za izgradnju istinskih ljudskih odnosa. Pri tome promišljanju možemo se pozvati i na znakovit tekst iz Matejeva evanđelja o Posljednjem sudu. Prema tom evanđeoskom odlomku životna će bilanca čovjekova pred Bogom, prepuštena Kristovu sudu nad pojedinim čovjekom na kraju vremena se sastojati u odgovoru na pitanje kako smo djelotvorno prepoznavali Krista u čovjeku: „Što god učinite jednom od moje najmanje braće, meni učinite...“

U tom odlomku Matejeva evanđelja nalazimo na osnovno polazište za konkretni „kršćanski humanizam“. Znači li to preusmjeravanje teologije u neki humanizam? Možda ne toliko preusmjeravanje koliko otkrivanje znakova za traženje nužne ravnoteže između božanskog i ljudskog, transcendentnog i imanentnog u samom poimanju Boga i čovjeka. Potrebu te ravnoteže uvidio je već davno Pascal, koji je za dokazivanje Isusa Krista ukazivao na razlikovanje između reda razumske vjere i reda znanstvenog razuma. Slijedeći trag biblijskih autora, posebno Ivana, on je shvatio da se vjera može roditi samo u srcu, koje je jedino kadro tumačiti znakove, pa kaže: „Srce ima svoje razloge što ih razum ne pozna. „Vidimo to u

tisuće slučajeva. Istinu ne spoznajemo samo razumom nego i srcem. Na ovaj posljednji način spoznajemo osnovna načela, pa se uzalud rasuđivanje, koje u tome nema udjela trudi da ih obori. Ova nemoć smije dakle poslužiti samo da ponizi razum koji bi htio o svemu suditi, ali mu nikako ne smije poslužiti da pobije našu izvjesnost, kao da je samo razum kadar poučiti nas. Sva sreća kad ne bismo toga trebali i kad bismo sve spoznavali nagonom i osjećajima! Srce osjeća Boga a ne razum.“ O odnosu skepse i vjere, razuma i srca, spoznaje Boga po rasuđivanju i djelotvornoj ljubavi, Tomine želje da se uvjeri u realnost Kristovu i njegove vjerničke ispovijesti Uskrsnuloga, Pascal odgovara: „Oni kojima je Bog darovao vjeru po osjećaju srca veoma su sretni i opravdanije osvjedočeni. Ali onima koji toga nemaju mi možemo vjeru ponuditi samo preko rasuđivanja dok im je Bog ne dade preko osjećaja srca.“.

Inače, današnja nedjelja, druga po Uskrsu, zove se i „Bijela nedjelja“, a to stoga što su u drevna kršćanska vremena te nedjelje novo krštenici, koji su u vazmenom bdijenju bili kršteni i obukli bijele haljine, njih odložili i zamijenili svagdašnjim haljinama. Ove nedjelje čitamo iz Evandjelja po Ivanu o Isusovom ukazanju učenicima koji su se u strahu od Židova zatvorili u dvoranu Posljednje večere. Zatvorena vrata slika su njihovih zatvorenih srdaca. A uskrsli se Isus unatoč zatvorenim vratima pojavljuje u njihovoj sredini da razbije strah i nevjeru, da u njih usadi radost i vjeru. Daruje im Duha Svetoga i šalje ih u svijet da navještaju radosnu vijest o novom životu. Ivan opisuje ono što se dogodilo u susretu Uskrsloga s njegovim učenicima kojima su Isusovim raspećem i ukopom propale sve nade. To što žene pričaju o praznome grobu i nekim anđelima primaju s nevjericom. Grob je, istina, prazan, ali Isusa nema. Što sada? Njihova je nevjera bila snažna. A u već spomenutom Tomi su zapravo uprisutnjeni svi ostali učenici. Dok su učenici raspravljali o Isusu i o tomu što sada učiniti, Uskrsli se pojavi u njihovoj sredini, iznenada, neočekivano. Pozdravlja ih „Mir vama“. Kako je Isus mogao ući u sobu kroz zatvorena vrata? Mogao je, jer on sada ima novi način življenja. On je proslavljeni Gospodin, Sin Božji koji, uskrsnućem od mrtvih, silom Duha Svetoga, sjedi zdesna Bogu. Događaj uskrsnuća božanske je naravi. Od trenutka svoga uskrsnuća Isus nije više podložan zakonima prostora i vremena, nije više sastavni dio našega fizičkoga svijeta. Njegovo je tijelo preobraženo, pneumatsko, produhovljeno. Kao takav Isus se iznenada pojavljuje u njihovoj sredini. Jučer je još visio raspeta na križu, danas je proslavljen u njihovoj sredini! Pokaza im ruke i rebra. Želi ih uvjeriti da je on isti onaj Isus, prije raspeta sada proslavljen. Njegovo tijelo nije uništeno, ono je preobraženo, oduhovljeno, produhovljeno. Kršćanska vjera u uskrsloga Krista nije iluzija! Isusovi učenici nisu bili ni pod koju cijenu spremni stvarati takve iluzije. Bili su preveliki realisti! Vjera u uskrsnuće-to je vjera u ostvareno, oživljeno, primljeno otajstvo. Izgled uskrsnuloga Krista, način njegova novoga življenja takvi su da ga i njegovi najbolji prijatelji teško prepoznaju. Marija Magdalena zamijenila ga je s vrtlarom, dvojica učenika na putu u Emaus nisu ga mogli prepoznati sve dok pred njima nije ponovio euharistijski čin blagoslova i lomljenja kruha, ali onda je iznenada nestao. Ne treba se stoga čuditi Tominom ponašanjem, njegovoj nevjeri. Nije samo Toma sumnjao u Isusovo uskrsnuće. Po Mateju bilo je više takvih sumnjivaca među apostolima više, bilo je više onih kojima se ono što su žene pripovijedale o praznome grobu i anđelima činilo kao tlapnja, te im ne vjerovahu. U nevjernome Tomi zapravo su uprisutnjeni Ivanovi suvremenici i svi oni u narednim stoljećima koji ne vjeruju u Uskrsloga. Sve to ukazuje na činjenicu da je od samog početka kršćanstva uvijek bilo sumnje i nevjere u Isusovo uskrsnuće. Upravo zato: „Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju! I mi smo suočeni s Uskrsnulim Isusom, postavljeni smo pred otajstvo uskrsnuća. I mi smo izazvani da povjerujemo ili ne povjerujemo. Isus proglašava blaženima sve one koji ga nisu vidjeli svojim očima, koji ga nisu iskusili svojim osjetilima, a ipak vjeruju. Naravnim putem ne možemo prepoznati Uskrsnuloga i uskrsnuće od mrtvih. Za to je potrebna vjera. Uskrsnuće nije predmet prirodnih znanosti niti je ono predmet profane povijesti, nego darovane vjere. Vjera u

uskrsnuće isusovo jeste vjera u pobjedu nad smrću, u smisao i puninu života. Isus reče Marti: „Ja sam uskrsnuće i život; tko u mene vjeruje, ako i umre živjet će. I tko god živi i vjeruje u mene, neće umrijeti nikada. Vjeruješ li ovo. U uskrsnuću kao eshatološkom događaju Bog je na djelu kao spasitelj i životvorac; Bog koji se objavljuje kao onaj koji „sve stvara novo“; novo nebo i novu zemlju. Isusovo je uskrsnuće preduhitraj, anticipacija eshatološkog novog stvaranja. U tom smislu uskrsnuće i za nas danas ima temeljno vjersko značenje! Ono je uzrok naše radosti, polog naše nade, vrelo naše ljubavi. Kao što je Isus uskrsnuo i mi ćemo uskrsnuti! Amen!

Poniznost

Biblijski stih: „Služeći Gospodinu sa svakom poniznosti srca“ (Djela 20,19)

Rijetko se desi da čovjek može bez opasnosti govoriti o vlastitoj poniznosti. Ponizni ljudi obično su svjesni svog velikog ponosa, dok su oni, koji se hvale svojom poniznošću, samo na oko ponizni, a u stvari im poniznost nedostaje. Sumnjam da je itko od nas sposoban da prosuđuje o svojem ponosu ili o svojoj poniznosti; jer ponos, kada treba da posluži vlastitom cilju, često uzima oblik poniznosti, a s druge strane, nebesko dostojanstvo, često svojstveno ljudima odlučna stava, nikako ne isključuje poniznost, nego s njom može biti u savršenu skladu, tako da nije uvijek lako otkriti koji je krivtvoreni, a koji pravi i dragocjeni zlatnik.

To je donekle neobičan izraz. Ne radi se samo o poniznom služenju Gospodinu, nego o služenju sa svom poniznosti. Postoje mnoge vrste ponosa; ponos heretika koji iznosi lažne nauke jer smatra da je njegov sud bolji od riječi Božje. Ne zadovoljavajući se time da kao dijete vjeruje što mu se kaže, on je prepirač, a ne učenik. Uporno će tvrditi da njegov razum mora biti izvor njegovih uvjerenja i da ne želi prihvatiti ništa što njima ne bi mogao dosegnuti. Pavao nikada nije imao heretičkog ponosa. Mogao je reći „Neka daleko bude od mene da se hvalim čime drugim osim križem našeg Gospodina Isusa Krista (Gal 6,14). Da, on je u toj mjeri bio voljan da sjedi do nogu Isusovih, da je sve znanje, koje je stekao do nogu Gamalijela, držao samo po sebi bezvrijednim. Postao je lud. On nije govorio mudrim riječima ni ljudskom učenošću nego uz očitovanje Duha i u sili. Nadalje, postoji ponos radoznalog. To je čovjek koji nije zadovoljan jednostavnim, nego mora zabadati nos u tajne. Kad bi mogao, uspeo bi se na vječno prijestolje da pročita što piše na zaklopljenim listovima i da prelomi sedam pečata tajanstvene knjige sudbine. Dobro vam je poznato da je naš apostol napisao mnoge stvari koje je teško razumjeti, ali on ih je ipak izrekao jer ga je potakao Sveti Duh. U njegovim pismima nigdje ne možete naći pokušaj da uskladi predestinaciju sa slobodnom voljom, bio je zadovoljan time da propovijeda ljudima kao slobodnim bićima i da ih potiče na pokajanje; voljan da govori o Bogu kao o onome koji u nama čini ono što je njemu ugodno, dok mi istodobno nastojimo postići spasenje strahujući i dršćući. Pavle nikada nije bio radoznao da pronade gdje je tu istina. Bio je savršeno zadovoljan time da pronade gdje je tu istina. Bio je savršeno zadovoljan time da preuzme tu nauku od duha svojega gospodara, i da bapske priče, beskrajna rodoslovlja, prepiranja i zapitkivanja prepusti onima koji nemaju pametnijeg posla. Nadalje, postoji ponos progonitelja, čovjeka koji nije zadovoljan vlastitim idejama, ali zato do iznemoglosti progoni druge. To je ponos koji polazi od pretpostavke; ja sam nepogrešiv, i svatko, tko se ne slaže sa mnom, zaslužuje kolac i mučila kao plaću za grijeh protiv jedne važne ličnosti, kakva sam ja. Prema onima, koji su bili vani apostol je, pak uvijek postupao s najvećem mudrošću i prijaznošću, i premda su ga vrlo često tukli štapovima ili izvrgavali napadima. Bio je prijazan, u njemu je bila ona ljubav koja dugo trpi i svemu se nada, sve podnosi, u sve vjeruje. U tome također imamo primjer svake poniznosti. On je imao poniznost čovjeka plemenita duha.

Ponos čovjeka koji se ne kaje(okorjela čovjeka) definira se riječima: „Ja sam slobodan, nikada nisam bio ni pod čijom vlašću, moj vrat nikada nije osjetio uzdu.“ Ali naš apostol ne govori tako. Uvijek je bio ponizan, poučljiv i uvijek u tolikoj mjeri ispunjen osjećajem vlastite nevrjednosti da se zbog toga katkad i žalostio („Ja nesretan čovjek, tko će me osloboditi od tijela ove smrti?). Daleko je on bio od pobune protiv višnjega Boga. Sjeo bi do nogu Kristovih i učio, ležao u prahu i pepelu uz podnožje prijestolja i priznavao da je najveći među grešnicima i manji od najmanjeg. Mislim da ćete iz ovih suprotnosti, koje sam vam prikazao, vrlo brzo shvatiti što je apostol mislio kada je rekao sa svakom poniznosti. Postoje razne vrste ponosa; postoje i razne vrste poniznosti. Apostol ih je imao sve, odnosno, one su bile stopljene u jednu slatku mješavinu u njegovu svakodnevnom propovijedanju i razgovoru.

Postoji poniznost prije služenja Bogu. Kada ona nekome nedostaje, takav si postavlja kao cilj vlastitu čast i slavu u službi Bogu. Događa nam se da, propovijedajući, gledamo na naše slušače i nadamo se kako će oni biti zadovoljni nama i reći:“Dobro je govorio, to je pravi govornik, baš je rječit. Da, lako je imati kao cilj ugađanje samome sebi. Tada, silazeći s govornice, možemo reći: „Danas mi je, po mojem mišljenju, uspjelo. Zadovoljan sam sobom.“ To je ponos prije službe, i on će pokvariti sve. Ako do Božjeg oltara ne dođemo ponizno, ne možemo biti prihvaćeni. Bilo da propovijedamo ili se molimo, ili dajemo milostinju, ili radimo bilo što drugo, nužno je da se dobro prignemo prije no što započnemo; Inače će u pozadini svega biti traženje vlastite slave. Opasna je i pojava kada kršćanin shvati da je Bog uz njega pa zaboravi slaviti Božju milost zbog toga. . Možda je bio doista ponizan kad je počeo bitku, ali tada, svjestan da mu jedan od neprijatelja leži pokoren, pod nogama, i da je drugoga upravo uništio udarcem svoje desnice, čuje kako mu nečastivi šapće u uho:“Dobro uspijevaš, dobro radiš.“ Mnogi kršćani su slični engleskom kralju Henriku IV, koji je, dok je njegov otac spavao, stavljao krunu sebi na glavu.

Stoga nastojimo da služeći Bogu služimo kako to čine anđeli; s dva krila pokrivaju svoje lice, s dva noge, dok s dva lete da izvršavaju njegove zapovijedi.

Što se pak tiče kušnji kroz koje poniznost prolazi, najveća je svakako posjedovanje velikih sposobnosti. Kad čovjek ima sedam talenata, ne smije zaboraviti da ima sedam tereta, a onaj koji ih ima deset, ako ima više nego drugi, morao bi osjećati da ima deset puta veći teret odgovornosti od toga drugoga. Zato je potrebno da bude ponizan. Kad čovjek osjeti da ima više sile od drugog, više govorničkog dara, oštiri um, više znanja, više mašte, on je sklon reći:“Ja nešto značim“. Smiješno je kada se hvalimo darom koji nam je dao Bog. To je isto kao kad bi zatvorenik rekao:“Bolji sam čovjek od tebe, jer dugujem deset tisuća funti, a ti samo sto.“ Što više imamo, to više dugujemo. Katkada velika nadarenost otežava čovjeku da ostane ponizan. Također, ako ostane malena talenta, nemojte se gristi i pucati od zavisti. Žaba nije prezira vrijedna kao žaba, ali kada se pokušala napuhnuti da postane velika kao vol, onda je uistinu postala vrijedna prezira. Nadalje, uspjeh često ima vrlo štetan utjecaj na poniznost. Jedan je čovjek bio ponizan pred svojim Bogom, dok mu Bog nije dao veliku pobjedu nad Moapcima, ali tada se njegovo srce podiglo i Gospodin ga je ostavio. Uspjeh je kao puna čaša, teško se drži mirnom rukom. On je kao plivanje u dubokoj vodi, uvijek postoji opasnost od utapanja. On znači stajanje na vrhu hrama gdje Sotona viče:“Skoči dolje“. Ali, s druge strane, čežnja za uspjehom ima isti rezultat. Sigurno ste vidjeli čovjeka koji nije znao oduševiti skupštinu, a koji je tvrdio da je to zato što je bolji propovjednik od onoga kojemu je to uspjelo. Nadalje, dugo uživanje u Učiteljevoj prisutnosti stvara u nama sklonost da postanemo ponosni. Hodanje po suncu dovodi nas u opasnost da dobijemo sunčanicu. Bolje da ne sjedimo preblizu vatri; možemo se opet opeći. Ako smo stalno na potpunoj sigurnosti, lako

možemo postati previše sigurni. Ništa ne pogoduje truljenju koliko ljetna vrućina. Dugotrajne radosti izazivaju strah i drhtaj nad Božjom dobrotom. Ali, s druge strane, i dugotrajne sumnje rodit će ponos. Kad čovjek dugo sumnja u svoga Boga i nema povjerenja u njegovo obećanje, što je to ako ne ponos? On želi biti netko i nešto. Nije voljan da i u mraku vjeruje svojem Bogu. U stvari on misli kako Bog oštro postupa s njim već time što uopće dozvoljava da ga obuzima malodušnost. Smatra da bi uvijek morao biti radostan i zadovoljan, i tako dolazi do toga da njegove sumnje i strahovi rađaju ponos isto tako kao i potpuna sigurnost.

Na kraju sjetimo se Božjih savjeta i budimo ponizni. Ako netko želi imati prijatelje neka bude ponizan. Poniznost nikada nikome nije učinila ništa loše. Ako se sagnete, prolazeći kroz vrata, sagibanje vam neće naškoditi, ali lako biste mogli udariti u vratnicu, ako glavu držite visoko. Onaj tko je voljan da ne bude važan uskoro će naći nekoga tko će od njega učiniti nešto. A to je zasigurno Spasitelj naš, Isus Krist. Amen!

Bijela nedjelja, druga vazmena nedjelja **Biblijski stih: Iv 20;19-31**

Epizodu s Tomom apostolom kako klečeći svojom rukom dodiruje rane Uskrsnuloga, nadahnutu evanđeoskim odlomkom koji smo čuli, nailazimo na mnogim slikarskim platnima svjetskih galerija. Ideja Tome kao personifikacije skeptika, kojeg Krist baca na koljena u trenutku kada mu pokazuje svoj probodeni bok da bi se uvjerio u stvarnost njegove uskrsne pojave, do te je mjere utjecala na apologetske interpretacije kršćanstva da je ušla u svojevrstni kulturni image zapadne civilizacije kroz prigovorni izraz "nevjerni Toma". Tu sliku apostola koji veoma realistički i racionalno slijedi svog učitelja nadopunjuju i dvije primjedbe Tomine koje donosi isti evanđelist Ivan. Jedna se odnosi na odlučnost slijediti Krista kad ovaj najavljuje svoju smrt: „Idemo i mi umrijeti s njime“, a druga na traženje objašnjenja puta o kojem Isus govori svojim učenicima pred svoj odlazak: „Gospodine, ne znamo kamo odlaziš. Kako onda možemo put znati?“ Taj prizor susreta Tome s Uskrsnulim veoma je vješto korišten u propovjedničkoj praksi za apologetsko dokazivanje uskrsne stvarnosti. Dakako da je to simplicističko gledanje na zgodu s Tomom i daleko je od stvarne poruke koju je Ivan evanđelist želio uputiti svom čitateljstvu. Nevjernost apostola Tome apsolutno nije Isusu ili evanđelistu poslužila kao zgodna na nepobitan način utvrdi stvarnost uskrsnuća. Istinsku poruku valja tražiti u suprotnom smjeru. Pripovijest želi pokazati kako je potpuno beskorisno traženje bilo kakvog apodiktičkog dokaza na tom polju. Prigovor upućen apostolu Tomi znakovit je poziv na razmišljanje o jasnom razlikovanju između dokaza i znaka. Vjera se rađa iz znaka i nije nikakav plod dokaza koji bi obvezivao. Tu i počiva razlika između vjere i znanosti. Znanost i tehnika na apsolutan način traže dokaz. Za njih znak nema nikakve težine. Proizvodnja, kompetencija, zdravlje, trgovački odnosi, čak i odgovornost, sve to podliježe dokazivanju preko iskustvene provjere. U tom smislu apostol Toma mogao bi predstavljati davnog preteču modernog racionalističkog duha. Za Ivana vjera otklanja želju da se dokazuje. Ona može nastati jedino na temelju slobodnog prijanjanja uz znakove koji nam se pružaju. U svojim poslanicama on je to poimanje vjere prorekao u govor o bratskoj ljubavi koja postaje prepoznatljiviji znak čovjekove vjere s Bogom: „Ako ljubimo jedni druge, Bog ostaje u nama“. Stoga je važnost odgoja za odgovornu slobodu i za život kao zajedništvo s Kristom neizmjenivo važna. Nužno se trebaju povezivati horizontala i vertikala, odnosno mistika i aktivno zalaganje za izgradnju istinskih ljudskih odnosa. Pri tome promišljanju možemo se pozvati i na znakovit tekst iz Matejeva evanđelja o Posljednjem sudu. Prema tom evanđeoskom odlomku životna će bilanca čovjekova pred Bogom, prepuštena Kristovu sudu nad pojedinim čovjekom na kraju vremena se sastojati u odgovoru na pitanje kako smo

djelotvorno prepoznavali Krista u čovjeku: „Što god učiniste jednom od moje najmanje braće, meni učiniste...“

U tom odlomku Matejeva evanđelja nalazimo na osnovno polazište za konkretni „kršćanski humanizam“. Znači li to preusmjeravanje teologije u neki humanizam? Možda ne toliko preusmjeravanje koliko otkrivanje znakova za traženje nužne ravnoteže između božanskog i ljudskog, transcendentnog i imanentnog u samom poimanju Boga i čovjeka. Potrebu te ravnoteže uvidio je već davno Pascal, koji je za dokazivanje Isusa Krista ukazivao na razlikovanje između reda razumske vjere i reda znanstvenog razuma. Slijedeći trag biblijskih autora, posebno Ivana, on je shvatio da se vjera može roditi samo u srcu, koje je jedino kadro tumačiti znakove, pa kaže: „Srce ima svoje razloge što ih razum ne pozna. „Vidimo to u tisuće slučajeva. Istinu ne spoznajemo samo razumom nego i srcem. Na ovaj posljednji način spoznajemo osnovna načela, pa se uzalud rasuđivanje, koje u tome nema udjela trudi da ih obori. Ova nemoć smije dakle poslužiti samo da ponizi razum koji bi htio o svemu suditi, ali mu nikako ne smije poslužiti da pobije našu izvjesnost, kao da je samo razum kadar poučiti nas. Sva sreća kad ne bismo toga trebali i kad bismo sve spoznavali nagonom i osjećajima! Srce osjeća Boga a ne razum.“ O odnosu skepse i vjere, razuma i srca, spozna je Boga po rasuđivanju i djelotvornoj ljubavi, Tomine želje da se uvjeri u realnost Kristovu i njegove vjerničke ispovijesti Uskrsnuloga, Pascal odgovara: „Oni kojima je Bog darovao vjeru po osjećaju srca veoma su sretni i opravdanije osvjedočeni. Ali onima koji toga nemaju mi možemo vjeru ponuditi samo preko rasuđivanja dok im je Bog ne dade preko osjećaja srca.“

Inače, današnja nedjelja, druga po Uskrsu, zove se i „Bijela nedjelja“, a to stoga što su u drevna kršćanska vremena te nedjelje novo krštenici, koji su u vazmenom bdijenju bili kršteni i obukli bijele haljine, njih odložili i zamijenili svagdašnjim haljinama. Ove nedjelje čitamo iz Evanđelja po Ivanu o Isusovom ukazanju učenicima koji su se u strahu od Židova zatvorili u dvoranu Posljednje večere. Zatvorena vrata slika su njihovih zatvorenih srdaca. A uskrsli se Isus unatoč zatvorenim vratima pojavljuje u njihovoj sredini da razbije strah i nevjeru, da u njih usadi radost i vjeru. Daruje im Duha Svetoga i šalje ih u svijet da navještaju radosnu vijest o novom životu. Ivan opisuje ono što se dogodilo u susretu Uskrsloga s njegovim učenicima kojima su Isusovim raspećem i ukopom propale sve nade. To što žene pričaju o praznome grobu i nekim anđelima primaju s nevjericom. Grob je, istina, prazan, ali Isusa nema. Što sada? Njihova je nevjera bila snažna. A u već spomenutom Tomi su zapravo uprisutnjeni svi ostali učenici. Dok su učenici raspravljali o Isusu i o tomu što sada učiniti, Uskrsli se pojavi u njihovoj sredini, iznenada, neočekivano. Pozdravlja ih „Mir vama“. Kako je Isus mogao ući u sobu kroz zatvorena vrata? Mogao je, jer on sada ima novi način življenja. On je proslavljeni Gospodin, Sin Božji koji, uskrsnućem od mrtvih, silom Duha Svetoga, sjedi zdesna Bogu. Događaj uskrsnuća božanske je naravi. Od trenutka svoga uskrsnuća Isus nije više podložan zakonima prostora i vremena, nije više sastavni dio našega fizičkoga svijeta. Njegovo je tijelo preobraženo, pneumatsko, produhovljeno. Kao takav Isus se iznenada pojavljuje u njihovoj sredini. Jučer je još visio raspjet na križu, danas je proslavljen u njihovoj sredini! Pokaza im ruke i rebra. Želi ih uvjeriti da je on isti onaj Isus, prije raspeta sada proslavljen. Njegovo tijelo nije uništeno, ono je preobraženo, oduhovljeno, produhovljeno. Kršćanska vjera u uskrsloga Krista nije iluzija! Isusovi učenici nisu bili ni pod koju cijenu spremni stvarati takve iluzije. Bili su preveliki realisti! Vjera u uskrsnuće-to je vjera u ostvareno, življeno, primljeno otajstvo. Izgled uskrsnuloga Krista, način njegova novoga življenja takvi su da ga i njegovi najbolji prijatelji teško prepoznaju. Marija Magdalena zamijenila ga je s vrtlarom, dvojica učenika na putu u Emaus nisu ga mogli prepoznati sve dok pred njima nije ponovio euharistijski čin blagoslova i lomljenja kruha, ali onda je iznenada nestao. Ne treba se stoga čuditi Tominom ponašanju, njegovoj nevjeri. Nije

samo Toma sumnjao u Isusovo uskrsnuće. Po Mateju bilo je više takvih sumnjivaca među apostolima više, bilo je više onih kojima se ono što su žene pripovijedale o praznome grobu i anđelima činilo kao tlapnja, te im ne vjerovahu. U nevjernome Tomi zapravo su uprisutnjeni Ivanovi suvremenici i svi oni u narednim stoljećima koji ne vjeruju u Uskrsloga. Sve to ukazuje na činjenicu da je od samog početka kršćanstva uvijek bilo sumnje i nevjere u Isusovo uskrsnuće. Upravo zato: „Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju! I mi smo suočeni s Uskrsnulim Isusom, postavljeni smo pred otajstvo uskrsnuća. I mi smo izazvani da povjerujemo ili ne povjerujemo. Isus proglašava blaženima sve one koji ga nisu vidjeli svojim očima, koji ga nisu iskusili svojim osjetilima, a ipak vjeruju. Naravnim putem ne možemo prepoznati Uskrsnuloga i uskrsnuće od mrtvih. Za to je potrebna vjera. Uskrsnuće nije predmet prirodnih znanosti niti je ono predmet profane povijesti, nego darovane vjere. Vjera u uskrsnuće isusovo jeste vjera u pobjedu nad smrću, u smisao i puninu života. Isus reče Marti: „Ja sam uskrsnuće i život; tko u mene vjeruje, ako i umre živjet će. I tko god živi i vjeruje u mene, neće umrijeti nikada. Vjeruješ li ovo. U uskrsnuću kao eshatološkom događaju Bog je na djelu kao spasitelj i životvorac; Bog koji se objavljuje kao onaj koji „sve stvara novo“; novo nebo i novu zemlju. Isusovo je uskrsnuće preduhitraj, anticipacija eshatološkog novog stvaranja. U tom smislu uskrsnuće i za nas danas ima temeljno vjersko značenje! Ono je uzrok naše radosti, polog naše nade, vrelo naše ljubavi. Kao što je Isus uskrsnuo i mi ćemo uskrsnuti! Amen!

BOGOJAVLJENJE U NAŠEM ŽIVOTU

Biblijski stih: Mt 2,1-12

Molitva: Bože, koji si na današnji dan po zvijezdi prethodnici narodima objavio svoga Jedinorođenca vodi i nas tom vjerom tako da se u našem životu osjeti tvoja prisutnost te nas odvedeš do gledanja tvoje uzvišene krasote. Amen!

Blagdan Bogojavljenja veliki je kršćanski blagdan. On nam pred oči duše donosi sliku triju mudraca koji traže Spasitelja. Njihovu žurbu, njihov naporan put, čudnovatu zvijezdu koja ih je pratila, susret s Herodom u Jeruzalemu i konačno čast da su našli Majku i dijete i darivali ga darovima svojih zemalja.

Sve se to niže pred našim očima i sve nam to izaziva u duši razne osjećaje. I divljenje nad njihovom spremnošću i ushit nad njihovom vjernošću, i radost jer su našli onoga za kojim su žudili i koga su tražili. Ali sve te slike, svi ti osjećaji ipak ne umanjuju i ne smiju umanjiti ono što je sadržano u samom nazivu-Bogojavljenje. Bog se na današnji dan javio mnogima, svima. Javljao se on u Starom zavjetu i prvim ljudima i praocu Abrahamu i vodi Mojsiju i tolikim ljudima, ali sve je to ipak bilo ograničeno na jedan narod i na jednu zemlju. U Božićnoj noći javio se po pastirima ubogima i siromašnima svoga naroda i svijeta uopće, a na današnji dan javio se svima. Svim rasama, svim plemenima, narodima, dobrima, staležima, svima onima koji su po duši slika i prilika Očeva, koji ga mogu svojim razumom makar nekako shvatiti i svojim srcem makar nesavršeno ljubiti. Ako je u dan stvaranja prvoga čovjeka Otac u Adamu i po njemu zagrlio sve ljude kao svoju djecu, na Bogojavljenje se, kao direktni nastavak Božićne noći, Sin Božji javio svim ljudima, pozvao k sebi sve ljude, zagrlio sve sinove i kćeri ove zemlje. Sve one koji su po tijelu i duši, po krvi i naravi njegova braća i sestre, koji su po njemu, Očevu prvijencu, tako blizu da Otac ne može gledati u njega a da ne vidi i nas, i ne može ljubiti njega, a da u njemu, po njemu i radi njega ne ljubi i nas. Jer, Krist Gospodin pozvao je na Bogojavljenje sve da prihvate milost i dar vjere, da prihvate milost i dar njegove blizine, svjetlo i toplinu njegove ljubavi. Otkrio se svima! Objavio se svima! Na Bogojavljenje se Bog objavio i nama. Svakome od nas. Istina, nas još nije bilo, stoljeća su

moralna proći da mi uđemo u život, ali na Bogojavljenje zaključeno je da i mi budemo u skupu, u krugu onih kojima će se Bog objaviti, koji će primiti milost vjere i dar Božje blizine i naše ljubavi. I sve što smo u životu u tom pravcu primili i dobili smo je bogojavljenjski dar, samo je čudesni nastavak i čudesno zbivanje prvoga Bogojavljenja. Prođimo stranice, godine, tijekom svoga života. Koliko puta nam se na tim stranicama, u tim godinama i u tom većem ili manjem tijeku vremena Bog objavio. U ljepoti prirode objavljuvao nam je svoju ljepotu. Kako nam je otkrivao svoju dobrotu u dječjem oku koje nas je gledalo bezazleno i priprosto, u blagoj riječi koja je padala kao melem na naše jade, u prijateljskoj vezi, po kojoj nas je On zvao i radovao nam se. Kako nam se objavljuvao u svim dobrima koja smo sretali na svom životnom putu; u radosti koja nas je pratila u mnogim časovima naše ovozemaljske putanje. A kako nam se objavljuvao u križevima, patnjama i bolovima koji su nas čistili od nas samih; u siromaštvu i neimaštini koji su nas liječili od prilijepljenosti na mnogo toga nepotrebna; u gubicima koji su nas oslobađali od privezanosti i sebičnosti. Kako nam je govorio i kako nam se objavljuje po divnim primjerima kršćanskog života oko nas, po djevičanskim dušama, po mučeničkim i herojskim likovima.

Ali pustimo sad vanjske stvari i objavljuvanje Božje preko njih. Mogli bismo ih nizati svatko od nas cijelu vječnost. Pogledajmo radije u dubine svoje duše, u one najintimnije i najintimnije stranice naše, da vidimo kako se njima Bog objavljuvao, kako je na njima svoje Lice i svoju ruku otkrivao i kakvi su ti najintimniji bogojavljenjski darovi. O tim stranicama bi mogao tek svatko sam govoriti. Ali sigurno je da su poneke stranice ipak iste, ili bar vrlo blizu. Koliko nam se puta Bog u duši otkrivao i objavljuvao! I radost i bolove je upotrijebio za svoju objavu. I sretne dane i dane plača i suza. I časove mira i časove uzburkanosti. I časove velikih uspona ali i časove velikih padova. Sve situacije, sve događaje, sve vrijeme, sve okolnosti, sva unutaranja stanja duše upotrijebio je On da nam se objavi, da nam se bolje otkrije. Objavljuvao nam se u molitvi i dao nam da ga bolje upoznamo, da ga jasnije vidimo. Objavljuvao nam se kad smo se služili sakramentima koje je samo on mogao izmisliti. Objavljuvao nam se u šutnji i sabranosti jer je to trenutak u koji On rado i mnogo govori. Objavljuvao nam se kad nam je dao svjetlo u kojemu su nam vjerske istine bile tako jasne. I onda nam se objavljuvao kad nas je upoznavao s našim slabostima, kad nam je otkrivao naše pogreške, kad nas je vukao u vlastite, ali još nepoznate bezdane naše duše. I onda kad nam je pokazivao ružne strane našega temperamenta, krive izrasline naše naravi, naslijeđena svojstva s kojima se moramo uhvatiti u koštac. Sve, sve je upotrijebio za naše dobro. Sve je upotrijebio da bude trajno bogojavljenje našoj duši. Jednom je govorio tiho, jednom glasno. Jednom nam je poslao zvijezdu da rasvjetljuje put duše naše, a jednom nas je ostavio da tapkamo u mraku. Ali, sve je bilo za naše dobro i sve je u mome, tvome i svačijem životu bilo veliko bogojavljenje. Samo ako smo ispravno gledali! I ako smo htjeli da Gospodina u njegovoj bogojavljenjskoj ulozi vidimo. Jedno svakako moramo od triju mudraca u ovaj dan naučiti. Kako oni vjerno Gospodina traže! S kojom ustrajnošću! S kojom hrabrošću! S kojom vjernošću! On ih je pozvao i oni idu naprijed. Ne plaši ih duljina puta, nepoznate zapreke, težina zime, nije ih smutilo što nitko ne zna tajnu koja je njima povjerena, što i Herod sumnja u nju i što ih ne prima ljubazno kao i svoje drugove. Ne, oni su gledali zvijezdu, njih vodi zvijezda i oni idu. Vjerno idu! Ali im je vjernost nagrađena jer su gledali Onoga, pred čijim sjajem i veličinom sve pada u prah. A mi! Jesmo li mi tako vjerni Božjem pozivu? Božjemu glasu koji smo toliko puta čuli? Zvijezdi koju je Bog stavio i pred naš životni put? Ne zaboravimo da samo se vjernima Bog objavljuje i otkriva svoje tajne i samo oni mogu gledati njegovo lice.

Bogojavljenje! Blagdan u koji se Bog svima objavio! U koji se svima pokazao! U koji se svima otkrio. I dao da gledamo u njega kao prava djeca njegova! Ali to gledanje u njega ovdje

na zemlji jest gledanje u magli, jest gledanje po vjeri, nejasno i nepotpuno. I ne može nas zadovoljiti. I zato smo danas molili u liturgiji da budemo privedeni da gledanja krasote visosti Božje. Do gledanja potpune krasote njegove. To će biti u nebu, u kome neće više trebati Bogojavljenja, u kojemu nam se neće trebati Bog javljati jer ćemo ga gledati licem u lice i posjedovati kao što on sada nas posjeduje. I tako će biti kroz vjekove! Tamo Bogojavljenje prelazi u gledanje, traganje za Bogom u posjedovanje, a čežnja za Bogom u pravu i potpunu ljubav.

ODREĆI SE SVEGA

Lk 14,25-33

Ovaj biblijski stih često upotrebljavamo u svakodnevnom životnom govoru. Netko se mora odreći nečega da bi došao do cilja. Često to tvrdimo. Evo, sada vidimo u ovoj propovijedi da nam i Isus poručuje slično. Obična zamisao o moralu i dobroti, koju svatko od nas posjeduje sastoji se u sljedećem: kao početnu točku uzimamo naše obično ja sa svim njegovim željama i interesima. Zatim priznajemo da nešto drugo, nazovimo to moralom, pristojnim ponašanjem ili društvenim blagostanjem, ima pravo na naše ja. Ti se zahtjevi sukobljavaju s našim željama. Dobar čovjek bi, dakle, bio onaj koji popušta pred zahtjevima koji se pred njega postavljaju. Nešto od onoga što naše ja želi učiniti, pokazuje se kao loše, pa se toga moramo odreći, a nešto drugo, što inače ne bismo željeli učiniti, pokazuje se kao dobro kao ispravno, pa smo to najčešće prisiljeni prihvatiti kao takvo. Međutim, čovjek se nada da će, kad zadovolji sve zahtjeve koje pred njega postavlja moral, pristojnost ili društvene norme, njegov ubogi, prirodni ja još uvijek imati neke izgleda da živi onako kako se njemu sviđa. U tome smo veoma nalik na poštenog građanina koji uredno plaća porez i pritom se nada da će mu ipak ostati dovoljno za pristojan život. Razlog svemu tome je u činjenici da nam je početna točka naš prirodni ja.

Iz takvog razmišljanja nužno slijedi jedan od sljedeća dva zaključka: prestajemo se truditi da budemo dobri, jer nam je to preteško ili postajemo veoma nesretni zbog naših uzaludnih nastojanja oko toga. Nema dvojbe, ako ste stvarno nakanili udovoljiti svim zahtjevima koji se postavljaju pred vaš prirodni ja, neće vam ostati ništa od čega biste mogli živjeti. Što se više podčinjavamo glasu vlastite savjesti, to on više od nas zahtijeva. A prirodni ja, koji zbog toga stalno skapava i uznemirava se, postaje sve više bijesan. Konačno, prestajemo se truditi da budemo dobri ili postajemo jedan od onih koji, kako sami kažu, žive za druge, ali su uvijek nezadovoljni, gundaju, stalno se žale da nitko ne primjećuje njihovu dobrotu i u svakoj prilici ističu svoje mučeništvo. Ako postanemo takvi, više ćemo muke nanijeti onima koji s nama žive, nego da smo iskreni sebičnjaci. Kršćanski put je drukčiji, on je teži i lakši. Krist kaže: »Daj mi sve. Nije mi potreban tvoj novac, ni tvoje vrijeme, ni tvoj posao. Ja želim tebe. Nisam došao mučiti tvoju osobnost, tvoj ja, došao sam ga promijeniti. Nema koristi od polovičnih rješenja. Ne želim posjeći tek poneku granu, želim srušiti čitavo stablo. Ne namjeravam vam bušiti zub, ne želim ga popravljati ili ublažiti bol, želim ga izvaditi. Predaj čitavu svoju osobnost, svoj ja, sve želje za koje misliš da su pokvarene, kao i one koje smatraš da su nevine, to zaboravi. U zamjenu ću ti dati novu osobnost, u stvari, dat ću ti samoga sebe, moja volja postat će i tvoja. Ovo je i lakše i teže od svega onoga što pokušavamo sami učiniti. Vjerujem da smo i sami primijetili da Krist ponekad kaže je njegov put vrlo težak, da bi zatim, u drugoj prilici, rekao da je lagan. On govori: Uzmi svoj križ»- to zvuči kao da ćemo umrijeti pod batinama u nekom koncentracionom logoru. Na drugom mjestu kaže: »jaram je moj sladak, a moje breme lako». On je mislio i jedno i drugo. Npr: Svaki će vam učitelj reći da najljepiji učenik na kraju mora najviše učiti. To znači sljedeće: ako dvojici đaka zadate da

nauče neko pravilo, dječak koji je spreman potruditi se, pokušat će shvatiti bit tog pravila. Lijenčina će ga naučiti napamet, jer to zahtijeva manje napora. Međutim, nakon pola godine kad bude pripremao ispit, lijeni će se učenik satima mučiti s problemima koje će drugi razumjeti za nekoliko minuta i pritom čak uživati. Gledajući dalekosežno, lijenčina na kraju uvijek mora više raditi. To možemo reći i ovako: u ratu i planinarenjima često moramo poduzeti nešto što od nas zahtijeva izuzetnu hrabrost, ali u krajnjem slučaju, to je najbolji način. Ako se u početku plašimo kasnije upadnemo u još veću opasnost. Prema tome kukavičluk je još opasniji. Tako je i ovdje. Vrlo je teško, gotovo nemoguće predati sebe potpuno Kristu, sve svoje želje, brige i nade. Međutim, to je neusporedivo lakše od svega onoga što umjesto toga pokušavamo učiniti. Mi, naime, nastojimo ostati ono što nazivamo svoje osobno ja, pokušavamo sačuvati osobnu sreću kao najdragocjenije u životu, a uz to nastojimo biti dobri. Puštamo srce i um da idu svojim putem za novcem, zadovoljštinom i težnjama, nadajući se da ćemo se unatoč tome ponašati pošteno, milosrdno i skromno. A upravo nas je na to Krist upozorio rekavši da na čičku raste smokva. Ako ja predstavljam polje na kojem nije zasijano ništa osim trave, tada na meni ne može izrasti žito. Ako želim da na meni raste žito, promjena se mora dogoditi dublje ispod površine. Moram biti preoran i ponovno zasijan. Zbog toga se pravi problem kršćanskog života nalazi ondje gdje ga ljudi najmanje traže. Javlja se istoga trenutka kada se probudimo. Sve naše želje i nade jure prema nama, poput divljih zvijeri. Prvo što tada moramo učiniti, jest da ih odgurnemo od sebe i poslušamo onaj drugi glas, koji drukčije gleda na život i čini da u nama prostruji mirniji, jači i prostraniji život. U tome trebamo nastojati čitav dan. Trebamo se uklanjati prirodnoj usplahirenosti, nespokojstvu i zlovolji, uklanjati se s vjetrometine vlastite naravi. U početku se možemo na taj način ponašati samo kratko vrijeme. Međutim, koliko god ti trenuci bili kratkotrajni, iz njih će novi život strujati u naš duhovni sustav. Tako puštamo Boga da djeluje baš ondje gdje je to potrebno. To možemo usporediti i s bojom koja se nanosi na površinu i onom koja prodire duboko u platno. Krist nije nikad govorio nejasno, idealistički. Kad je rekao budite savršeni, tada je baš to mislio. Smatrao je da se moramo potpuno predati želji za savršenstvom. To je teško, ali još je teži, zapravo nemogući, kompromis za kojim svi čeznemo. Možda se jajetu čini gotovo nemoguće pretvoriti se u pticu, ali mu je još teže kao jajetu naučiti letjeti. Mi smo poput jajeta. Ne možemo zauvijek ostati samo obično, čestito jaje. Iz nas se nešto mora izleći, inače ćemo se pokvariti.

U svemu navedenom se sastoji cijela bit kršćanstva. Lako je misliti da Crkva ima mnogo različitih dužnosti kao što su odbor, građenje crkava, misiju, održavanje službe Božje, isto kao što država ima čitav niz poslova, poput vojske, politike, gospodarstva itd. Međutim, sve je to na neki način mnogo jednostavnije. Država postoji zato da bi zaštitila običnu, svakodnevnu ljudsku sreću, da bi muž i žena mogli mirno pričati kraj kamina, da bi se društvo moglo mirno kartati, plesati, a čovjek može na miru čitati knjigu ili okopavati svoj vrt. Ukoliko se ljudi sami ne potrudite da unaprijede, čuvaju i zaštite takve trenutke i vlastiti način života, svi zakoni, parlamenti, policija i vojska i sve državne mjere nisu ništa drugo doli tračenje vremena. Isto tako ni Crkva nema druge zadaće već da ljude privuče Kristu, da svakog čovjeka učini poput Krista. Ako to ne uviđamo, uzalud su sve katedrale, svećenstvo, misije, propovijedi, uzalud je i sama Biblija. Bog je samo zbog toga postao čovjekom. Možda je to i jedini razlog postojanja svemira, tko zna? Biblija govori da je svemir stvoren za Krista te da sve što postoji se mora sjediniti u njemu. Nitko ne razumije na koji način će se to dogoditi. Mi ne znamo da li ima života u svemirskim prostorima ni kako taj život izgleda, isto kao što ne znamo kako bi se to primijenilo na naš zemaljski život. Na kraju krajeva, to je i razumljivo. Nama je otkriven samo onaj dio općeg Božjeg nauma koji se odnosi na nas. Moram priznati a ponekad zamišljam način na koji bi se taj naum mogao primijeniti i na ostalu prirodu, a ne samo na ljude. Tada mi se čini da su više životinje na neki način dio čovjeka po tome što ih

volimo i postupamo s njima kao da su ljudskije, više nego bi inače bile. Mogu čak zamisliti da je neživa tvari i biljni svijet dio čovjeka po tome što ih on proučava, koristi i vrednuje. Sve to može vrijediti i za razumna bića na drugim svjetovima. Možda sva razumna bića ulazeći u Krista sa sobom unose i sve ono što ima izuzetno značenje u njihovu životu. Međutim, o svemu tome možemo tek nagađati. Nama je pokazan samo način na koji možemo postati dio Krista, kako možemo postati dio veličanstvenog dara kojeg Knez čitavog svemira želi ponuditi svom Ocu, dar predstavlja njega sama, dakle i mi u njemu. U tome je svrha našega postojanja. Biblija je puna čudnovatih, uzbudljivih nagovještaja da će se mnogo toga promijeniti kad uzmemo udjela u životu Krista. Ružni će snovi nestati, svanut će jutro. Amen.

BIBLIJSKI STIH: Lk 16; 1-13

GODINA C: 18ta nedjelja po Duhovima

I odlomak iz Knjige proroka Amosa (8,4-7) i odlomak iz Evanđelja po Luki o nevjernome upravitelju poručuju da je bog na strani siromašnih, oplijenjenih i prevarenih ljudi. Ako pažljivo čitamo Isusovu usporedbu o nevjernome upravitelju, primjećujemo da oprošteni iznosi odgovaraju kamatnim postotcima. Tako, zapravo upravitelj oprašta dužnicima ono što im je nepravedno nametnuo. Gospodar je njemu na volju prepustio određivanje kamatnih stopa i drugih mjera zarađivanja. Tako je jedan dio kamata išao njemu, upravitelju. On je osobno i slobodno određivao visinu kamata. Međutim, u Starom je zavjetu bilo strogo zabranjeno uzimati kamate od sunarodnjaka. Upravitelj je, dakle, iskoristio kratki otkazni rok da ispravi nepravedni sustav kamatarenja i da tako stekne prijatelje.

Gospodar, tj. Isus, hvali upravitelja i njegovu razboritost i lukavost. Isus hvali upravitelja ne zato što bi nepravedno postupao, nego zato jer je u posljednje vrijeme shvatio da je nepravedno postupao prema bližnjemu i sada, kada je saznao da mu Gospodar otkazuje upravu nad njegovim dobrima, pokušao ispraviti nepravdu, koju je dužnicima sam nanio. Njegov je gospodar na nepravedan način, ustavom kamatarenja, stekao veliko bogatstvo. Ovo je tumačenje isprano, ako uzmemo u obzir točan prijevod riječi kojima gospodar hvali upravitelja. Luka na kraju primjećuje: «Ne možete služiti Bogu i bogatstvu». Sustav bogaćenja na nepravedni način, putem kamatarenja, nespojiv je s Božjim sustavom ljubavi i praštanja. To naglašava i prorok Amos: prorok osuđuje trgovce da varaju iskrivljujući mjere, utege i vrijednost novca. Upravitelj, dakle, napušta taj sustav nepravednog kamatarenja i vraća natrag dužnicima novac, koji je bio proizašao iz nametnutih kamata. On ga vraća siromašnima, zaduženima, obespravljenima i malim ljudima. Isus je bio na strani siromašnih i obespravljenih, pa stoga hvali upravitelja što je u posljednji trenutak tako postupio i sebi stekao prijatelje i oprostjenje za nepravedne postupke. Tako smo u Isusovoj usporedbi pronašli elemente koje drugi zanemaruju. Isusova je perspektiva doista perspektiva siromašnih i opljačkanih ljudi, kojima Isus- prijatelj carinika i grješnika pripovijeda prisposobu, zapravo slučaj uzet iz svakidašnjeg života. Oni odmah razumiju koje je oslobođenje povezano s opraštenjem dugova. Isus odbija služenje bogatstvu jer nijedan čovjek ne može služiti dvojici gospodara: bira se: ili Bog ili bogatstvo. Bogatstvo, novac, utjecaj i moć mogu i smiju biti uporabljeni samo u svrhu solidarnosti, da si stvorimo prijatelje, da dijelimo ono što imamo i da tako stvaramo nove odnose. Dobra kojima u životu raspolažemo dar su Božji; ona su nam dana da njima upravljamo, a ne da ona nama vladaju, potpuno nas zarobe, zaslijepe do mjere da ne vidimo potrebe bližnjih. I danas taj poganski Mamonin sustav stvara socijalne nepravde, stvara siromašne i obespravljene ljude, ljude bez posla i bez novca, ljude koji već polovinom mjeseca ne znaju kako će do kraja mjeseca preživjeti, ljude koji kopaju po kantama za smeće postavljene uz velike trgovačke centre i tržnice, ne bi li u njima našli mrvice kruha i hrane što

su im potrebni za život, a padaju s bogataševa stola. Tako Isus nas danas zove da preispitamo svoju savjest, da razmotrimo što bismo mogli i trebali učiniti da nepravda oko nas nestane ili da je bude manje. Isus nas poziva da stanemo na stranu siromašnih i obespravljenih i da im pomognemo.

A naravno kada smo usmjereni na dane zahvalnosti za plodove zemlje ne možemo se, a ne dotaknuti biblijske retke o žetvi. Ponajprije dolaze riječi: »Žetva je velika, a radnika malo«. Izgleda da ove riječi treba shvatiti kao vjersko uvjerenje kojim Isusovi učenici trebaju pristupiti izvršenju povjerene im zadaće, tj. Neće biti sukladno Isusovim pogledima i procjenama ono držanje koje će ponajprije i gotovo isključivo naglašavati samo prepreke i poteškoće koje tobože stoje na putu poslanja Isusovih učenika. Čini se da je upravo bitno da Isusovi poslenici prije svega povjeruju da je žetva zaista velika, odnosno da je Bog tako vodio i da vodi ljudska raspoloženja da upravo čekaju da bude žetva. No, to bi onda moglo značiti da se isti poslenici moraju češće zapitati da li zaista rade u Isusovoj žetvi ili možda to svoje djelovanje shvaćaju i rade na način koji su oni sebi izmislili... To se pitanje mora postaviti i danas kada češće čujemo da su ljudi otvoreniji za Isusovu riječ, za Isusovu poruku; naime, nezaobilazno je pitanje o tome da li radimo ono što je Isus želio da radimo. Poslanje te zadaća Isusovih poslanika imaju za cilj da pripreme Isusov dolazak. Ta usredotočenost na Isusa odnosno na Boga dolazi do izražaja i u riječima: «Molite gospodara žetve da radnika pošalje u žetvu svoju», tj. Žetva je mnogo širi posao negoli je ona zadaća koju Isus povjerava svojim učenicima; ovi učenici imaju nezaobilaznu ulogu ali i ovisnu ulogu: oni u stvari nisu žeteoci nego oni koji pridonose da se dogodi žetva kada Isus dođe odnosno dođe Kraljevstvo koje se po njima približava. Osim toga, treba reći da su radnici zapravo svi kršteni mada to ne isključuje mogućnost da netko bude izričitije posvećen apostolatu. Doduše, to još ne znači da će ta svijest tako brzo prožeti sve krštene ali treba bar raditi u tom pravcu. S druge pak strane, pitanje žetve kao prostora nećemo valjda više ograničavati na kršćanski puk nego se radi i o svijetu kao cjelini u kojem se događa žetva Božja za koju su pod određenim vidom svi zaduženi.

Što se pak tiče konkretnih Isusovih uputa o načinu pristupa poslu kojim su kršćani zaduženi, mogli bismo istaknuti ovu ili onu Isusovu napomenu koje su dosta razumljive a već odražavaju i neka iskustva prvih kršćanskih zajednica. Takva je napomena, npr. Riječ: »Evo šaljem vas kao jaganjce među vukove« nas često asocira da krivo pažnju usmjerimo samo na riječ vukovi, pa iz nje izvodimo krive zaključke o ljudima. No, čini se da je naglasak baš na riječima «kao jaganjci», tj. Time Isus ukratko određuje uspješan pristup u izvršenju poslanja; njegovi poslanici trebaju biti poput jaganjca pa makar im se činilo da su ljudi kao vukovi. Ovim je kratkim riječima mnogošto bar naznačeno kao što je npr. Nenametljivost i sl., tj. Isus očito smatra da u zadaću koju povjerava svojim učenicima spada i onaj famozni »kako« će to vršiti, jer postoji opasnost da sadržaj bude iznevjeren zbog metode (dosta je imati na umu ponašanje pripadnika nekih iz redova radikalnih kršćana) koja može imati sam sadržaj učiniti neprimjerenim Isusovoj zamisli... Slično se ne može razmišljati i o riječima »Ne nosite sa sobom ni vrećice, ni torbe ni obuće«, koje očito žele naglasiti da će radnici u Božjoj žetvi primjereno izvršiti svoju zadaću tek ako budu nevezani na neposredni dobitak i zaradu; naviještati približavanje Kraljevstva Božjega može biti samo onaj kojemu je iznad svega stalo do toga kraljevstva iako stoji i riječ: »Vrijedan je radnik svoje plaće«.

Stoga, drage sestre i draga braćo i mi pogledajmo gdje je naše mjesto u Isusovoj žetvi i neka nas svaka uspješna žetva još bolje osposobi za naviještanje Radosne vijesti. Amen

Molitva je disanje duše

Lk 11,9-11: „I ja vam velim: ustrajno molite i dat će vam se. Tražite i naći ćete, kucajte i otvorit će vam se...“

Dirljivo ljudskim načinom molio je Abraham Gospodina da poštedi grešne gradove Sodomu i Gomoru zbog možebitnih pravednika koji se u njemu nalaze. I Bog beskrajno milosrdan mž obećava konačno da će poštedjeti gradove, ako bude u njima samo 10. pravednika. Iz ovog razgovora između Abrahama i Boga vidimo kako je moćna molitva pravednika. I sam Isus za vrijeme svoga javnog djelovanja u mnogim zgodama naglasio je potrebu, dužnost i moć molitve. Tako govori i u Lukinom evanđelju : „Ištite i dat će vam se“(Lk 11,9)

Ima jedna legenda koja opisuje život prvih ljudi izvan zemaljskog raja nakon žalosnog pada u grijeh. Adam je obrađivao zemlju i zasadio je vrt pun korisnog drveća i bilja. Sve mu je lijepo uspijevalo. Jednog dana, veli legenda, Adam je umoran počivao na obronku i promatrao krasotu polja i večernji žar zalazećeg sunca. Pokraj njega bila je njegova žena Eva i njegova djeca. Dok su se tako odmarali, dođe k njima kerubin koji je stražario nad izgubljenim rajem. Pozdravio ih je i rekao im: „Gledajte sada vam zemlja više ne rađa kao nekad, u znoju svoga lica morate si pribavljati kruh. No, ipak, nakon teškog rada veselite se plodu svojih ruku i svojem uspjehu. Gledajući kako se njišu pred vama klasovi žita Jahve je milosrdan i dao vam je rad da se njime mjesto izgubljenog raja sami donekle stvarate raj.“ Adam je odgovorio: „Jahve je velik i neizmjerana je njegova dobrota i onda kada kazni. Rado ćemo raditi u znoju lica svojega. No, nekada bio nam je Jahve blizu. Slušali smo njegov mili glas toga slatkog razgovora s njime nema više. A što nam je dao mjesto toga?“- „Molitvu, odgovorio je kerubin...Rad vam je dao da si pribavite zemaljsku sreću, a molitvu da si pribavite nebeski raj.“ Adam je tada podignuo k nebu duh svoj i njegova žena i djeca s njime i molio je! I zasjalo je oko i lice njegovo i rekao je „Dobar je Gospodin i njegova dobrota traje do vijeka.“

Da, predragi vjernici, uz molitvu vezana je naša vremenita i vječna sreća. Molitva je disanje duše, što je disanje za tjelesni život, to je molitva za duhovni život. Kad netko prestane disati, znak je da umre. Potpuni prestanak disanja najsigurniji je znak smrti. Isto tako, kad netko prestane moliti, dopušta da mu se duša uguši u duhovnoj smrti, u smrtnom grijehu. Zato je Isus rekao da moramo uvijek moliti, kao što moramo uvijek disati. I prestanak ovog duhovnog disanja, molitve, siguran je znak duhovne smrti, teškog grijeha. Pred više godina posjetio je svećenik u zatvoru tvorničkog radnika od kojih 60. godina koji je bio osuđen na dvije godine. Nešto više alkohola, svađa, grube riječi i u naglosti nožem ubio čovjeka. Čovjek jakog izgleda, čvrstih ruku, vidi se da je mnogo radio. Svećenik ga pita: „Kako mu je?“ Mrko gleda, ali na to pitanje otvorio je gorčinu svoje duše. Počne pričati kako je sa već 14 godina pošao u nauk. Teško je radio cijeli život, bez ikakve razonode. Pošteno je živio i djecu čestito odgojio. Nikad u zatvoru, a sada mu se dogodila sramota. Dvije godine radi jednog nepromišljenog djela. I zlovoljan završi: „Eto, uvijek sam radio i mučio se, pa čime sam onda zaslužio da je Bog dopustio da ovako padnem pod stare dane. Svećenik se malo zamisli, a onda reče:“Vi ste mnogo radili, i žao mi je da ste ovdje. No, recite mi iskreno: Uvijek ste marljivo radili, a jeste li molili? Priznao je da već godinama, od mladosti, nije ništa molio. A svećenik mu reče: „Radili ste, a nikad molili. Sada i sami znate zašto je Bog to dopustio.“

Da, napustiti molitvu znači ići sigurnim putem u duhovnu smrt, u teške grijehe. O važnosti i potrebi molitve kazao je jedan biskup: „Da se samo za čas zamisle ljudi koji se preopterećuju poslom, misleći da će svojim propovijedanjem i drugim vanjskim djelima preokrenuti svijet-bez teškoće bi se uvjerali da bi mnogo korisnije bilo za crkvu i mnogo ugodnije Gospodinu-kada bi desetinu svoga vremena posvetili molitvi. Ovako bi samo jednim poslom i na lakši

način učinili mnogo više dobra, nego što ga čine s tisuću drugih poslova u koje ulažu svoj život. Molitva bi im zaslužila milost i dala one duhovne snage koja im je potrebna, da dođu do ovakvih plodova. Bez molitve sve nije drugo već do malo buke. To je čekić koji udara u nakovanj te ne proizvodi drugo već zveku. Čini se nešto više nego ništa ili reče zlo. Ili još jedna usporedba: Što je motor za avion, to je molitva za dušu. Ako prestane motor raditi kada je avion u zraku, katastrofa je neminovna. Tko napušta molitvu, taj motor svoje duše, pada sve dublje i sve većom brzinom i lako se nađe u ponoru pakla. Tko ne moli, sigurno pada: bio on papa, biskup, svećenik, redovnik, vladar ili prosjak, učen ili neuk...svejedno je. Ali tko dobro moli, sigurno dolazi u nebo. Nema sveca na nebu koji nije rado i dobro molio. A nema ni prokletnika u paklu koji je rado molio. Kako kršćanin moli, tako i živi. A kako živi, tako i umire. A kako umire, tako ostaje kroz svu vječnost. Tko dobro moli, živi, dobro i umire i sretno putuje u vječnost.

U društvu uglednih glazbenika razgovarali jednom kako se može najlakše osvježiti nakon napornog rada. Jedan umjetnik spominje ovo, drugi ono. Bio je tu i Joseph Haydn. A on je šutio. Žele prisutni svakako znati kako znameniti glazbenik uz naporni posao može ostati svjež. Haydn odgovori: imam u stanu mjesto za molitvu. Kad sam umoran, odem tamo i molim. To me sređstvo uvijek okrijepilo. Blago svakome tko poznaje ovaj izvor snage i znade ga iskoristiti. Ako smo posao počeli s molitvom, već smo ga napola izvršili. I baš oni koji imaju najviše posla, najviše i mole. Ne samo zato što im po molitvi Bog blagoslivlja posao i lijepo i na vrijeme ga svršavaju, nego i time što sve rade Bogu na slavu, Bogu za ljubav, s dobrom nakanom. I po toj dobroj nakani takvome sve postaje molitva. Na taj način vrši se zapovijed Isusova da moramo uvijek moliti. Na taj način molitva je svaki korak, otkucaj srca, uzdah, svaka kaplja znoja, svaka radost, svaka bol. Čitav život jedna je neprekidna molitva, spojena sa žrtvom. I vrijednost molitve nije u dužini, nego više u toplini i ljubavi. I nikada čovjek ne izgleda ljepše, ni svetiji, nebeski, nego kad dobro i pobožno moli. Uronjen u žarku molitvu, sabran pred Bogom svojim-redovnik ili svećenik, muž ili žena, mladić ili djevojka, pokoran ili nevin, starac ili dijete-to je nebeska slika na Zemlji.

Nastojimo da nam molitva doista bude disanje duše naše, onaj snažni motor koji nam podižu dušu i srce u nebeske visine, k Bogu Stvoritelju našem. Pa da onda jednom, kada bude sveta volja Božja na krilima žarke molitve, zaplovimo sve do prijestolja Svevišnjega i nadamo se Nebeskoj slavi. Amen!